Масса а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадуьл 1923 шера дений • ШИНАРА, 19 ноябрь, 1974 шу. • № 138 (5427). • Мах 2 кап.

СССР ЛАКХЕХЬАРА СОВЕТ ГУЛЪЯРАХ ДОЛА СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо СОЦАМ ВУ Советски Социалистически Республикай Союза йиссазлагIа хержача Лакхехьарча Совета шолагIа сесси 1974 шера 19 декабре город Москве гулйойла.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель
Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1974 шера 15 ноябрь.

Соглашенена кулгаш яздаьд

16 ноябре Москве кулгаш яздаьд «Лиценэинторг» ккача ерригсоюзни объединенен «Кайзер рисорис» (Канада), «Мицуи майнинг» (Япони) ккача фирмаштен юкъе хиша кIор бахара дакъе цхьана гIуллакхаш ледадара хьакъехьа лича лицензионни соглашенена. Соглашене тIа оттадаьд прогрессивни технологи кийчъелгеш эргайоахаш товелгеш, дIаьта иштта Советски Союза, Японе, Канада, США ккача мехкий кIор боахача промышленносте ца дIайоаржаелга а. Соглашенега хьежжа, цхьаьна леладеча гIуллакхий хьалхарча юкъе компенсаци лургда цу дакъе бокхагIа опыт Iоаяьча советски оагIонна.

(ТАСС).

ФЕРМЕ БОЛХ БЕШ ВА КОММУНИСТ

Хьайбаш фермашка болх берашта лоархIаме за а хIана хьатIакхаьчар: доалам Iа лаикха чуоттадаьд. Хьалха латтача-болхамашка чIоагIа йоакхо ю дукхагIа шура йоакхинга, дулх тIакхетнаа Iалашдара, хьайбаш продукташ пачхьалкхенга дукхагIа йоахара, пятилетка дикагIча, къоастамбеча шера тIайнща декхараш сийленца кхоачаш а дешу чекхдаьккхара.

Республика колхозийи совхозийи коллективашка шардеш социалистически яхь дерте а латташ юкхьалнарча партийни организацеша хаддаш терко ю фермашка болх берашта нарда тодамаш дахара мел эша хьалаш хиллайтара, къахьегам а сатIIар а, хIаьта иштта хьалхалатта методаш царна Iомаяр а вIашIIехьдаккхара. Цар тIахьожам доаттабу дукхагIа пайда барглолча тайпара кийчдеш доакъар хьайбашта дуддара, хинахьа в ца койташ а ва фермашка чьатIовара. Къаьстта теркам бу партийни организацеша хIара коммунисто хьалхалаттарий опыти Iаламаш карагIдаьнтари балха юкъедоаладара. Фермаш Iанга иштта кийчънай хьожаш токкалаш дахь дукха дукхагIа йоача колхозашкен совхозашкен, кIаьта гучадоьина кхоачамбоацарш сихагIа дIададара де мел доатIар беш а фермий коллективаш.

Дукхача шерашка хьайбаш боахаме тодаме къахьегаш хьавоагIа республике дIа йеза вола «Шелковский» совхоза неккхагIа вола эна Iу. Социалистически Къахьегама Турпал коммунист Эсмухамбетов Наурды. Укх шера а кераа нотало цьакхай во. ХIара устагIаш тIера республике эггара дукхагIа — 8,2 килограмм — тха а доаккхаш 100 жийне тIехьа 180 Iаьхар кхебаьб.

Сужински районе дикА йоааш я коммунистий Кирова цIерагIча колхоза доарка Рыбалко Мариний Орджоникидзе цIерагIча колхоза доарка Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутата Оздоева Хлисатен цIераш. Шоай боахамашка хинна а ца Iеш районе а дукххача хана дениз хьалха латтам къабоагIа уж. Иштта а «Ермоловский» совхоза доарка коммунист Калырова Яха, иштта ба итташ, бIаьн фермашка болх бу къабола коммунисташ а.

Дукхача колхозий, совхозий партийни организацеша шоай собранешка лаьрккIа дийцад Iам эзмалахь хьайбаш лелаерашта хьалашка латта декхараш, коммунисташа белгальяй хоадамболлаш йола планаш, дIахо социалистически яхь йоаржаяра, къахьегама дисциплина чIоагIъяра, фермай болхлошта дика культурно-бытовой хьалаш вIаштIехьдахара дукхагIа теркам тIа а бохийташ.

Нийса ба парте цхьайоача райкомашка, колхозийи совхозийи парторганизацеша шаха кхетам балара керда фермашка методаши доклаш, уж балха юкъейоалаеш, дукхагIа пайда барглолча тайпара доаркий, жа Iуй, Iаьсий, хьакхарч, кох тIара оалхазараш лелаерий яхь вIаштIехьйоаккхаш, производстве хьалха латтарашта карагIдаьнначоа кхетаиза пропаганда еш хилла ника. Цу дакъе белгалбаккха боагIа парте Ачхой-Мартановски, Гудермесски, Урус-Мартановски районашка, колхозийи совхозийи юкхьанцарча парторганизацеша хьайбаш лелаерий яхь кулгадара хьакъехьара дешаш бюро заседаниешка дувцаш, фермашка болх беча коммунистий авангардни лоархIам лакхбеш бу болх, социалистически яхь массанахьа дIаяхьайкаеш, тойтара агитацеша, цепаhоазонаш, радиона кхоачашде деза декхараш хьалхадоакхаш бу болх.

Цунна цхьана йолаш я яхь хьалхле лелара гIулакх тесса леладеш, коммунистий, боахама кулгалхой специалистий цу хьакъехьара бехктокхам лакх ца беш, хьайбаш лелаерашта юкъера яхь эсала вIаштIехьъяьккха партийни организацеш. Керттерча дакъе цунна даьнза доагIа республике дукхагIа шура йоаккхарех йолча Сужински районе ерригга колхозаш пачхьалкхенга шура йохкара планаш кхоачашъяра гаьнна Iехьаюсаш хилар. Иштта тIехьаюсаш я хьайбаш продукташ яхара, уж пачхьалкхенга йохкара «Назрановский», «Экажевский» совхозаш, Ленина цIерагIен «Первое мая» яхен грозненски колхозаш. Цу кхоачамбоацарий бахьанех цаI да хьайбаш фермашка лоархIаметIа йолча участкашка коммунисташ дIахийс а бах боагIIача бесса парта болх хьа ца бехар.

Укх шера республика районашка дика торонаш хиннай кхоачамхилар а совдаллар а хьайбашта тайп-тайпара доакъараш Iалашде, мел эша доакъар хьайбаша Iа доаккхаргдолча, фермашка хаинахьа хьатIаяза дIаоттаде. Халахете а белгалде доагIа цу гIуллакха чIоагIа леладара хина, хIаьта хIана а башха йоахо еш дола боахамаш дедаш хилар.

Колхозий, совхозий кулгалхой, специалисташ, партийни организацеш, берригга коммунисташ декхарийла ба хьайбаш продукташ йоахалга алсамдаккхарца, фермаш йоагIIача тайпара Iанга кийчъярца дувзадена дола цхьаккха хIама доцамбоацаш да аьнка хеташ тIехьа ца а тетташ, йолаш йолча ерригача торонех пайда эцлага, кхоачамбоацараш сихагIа дIадоахалга.

Партийни организацеша яхь кулгалдеча хана къаьстта теркам тIабахийта беза хьалхалаттарий опыт балха юкъейоалаяра, фермий болхлой творчески хьинар айдара, хьайбаш дика Iангара даха ваI оарцагIбахара.

ХьатIаккхачаш латт Iа. Из бехктокхаме эзанен я.

Юртарча коммунистий эггара доккхагIа, тIехьатетта йоа йоацарех декхар да фермашкара болх дика вIаштIехьбаккхар. Уж декхарийла ба планаши социалистически декхараши кхоачаш а тIехкхоачаш а дара хьайбаш лелаерий теркам тIаоза. Уж иштта декхарийла ба шоаш бехктокхаме хилар эхета а деш балха тIехь шоашкара хьожхаш а тойташ къахьега. Ферме болх беш вола хIара коммунист декхарийла ва хьайбаш лелаерашта юкъе хаддаза массово-политически болх бе, цар балха говзал лакхъяра, культурни сапаIалга вIаштIехьдаккхара хаддаза йоахко а.

ЯПОНЕРЧА СССР ПОСОЛЬСТВАНА ДУХЬАЛАРА ПРОВОКАЦИ

ТОКИО, 15 ноябрь. (ТАСС). Японерча СССР посольства официальни протест кхайкхаьд Япони къача мехкашцарие гIуллакхий министерствага ультрааьрдехьарча тропкистски организаци членаш. Тохкоача советски посольства болх беза цIенкошка, чу а лайлха, цига дов гIоттадарца дувзадевна. Посольства территоре тIа лекхаш йола коачал чуйоадла шуша ккессай.

Япони правительства тахан бехкало айхай советски посольства территориальни бIарччал толхаярах. Японе общественни кхерамален комиссе заявлене тIа хьакхайкаду. «посольствана чухьийлхача дакъа доацаш хинна экстремисташ лайца хилар».

БОККХА ТОЛАМ БАЬККХАБ

Сийлаьа — боккхача Октябра 57 шу дезара сийна къахьегамна вахте а этта къахьийгача Ачхой-Мартановски района «Орджоникидзевский» совхоза коллектив дерригача доакъошка халхьа боахама план тIехкхоачашъяьй. Планел совгIа пачхьалкхенга лехкад 370 тонн ялат, 535 тонн сом, 250 тонн баьцадараш.

Из толам баккха торо хилар совхоза специалистийн яхархойн цхьан гектара тIара йовла продукци дукхагIа яккхора лаьтта леладара культура лаккхъярах. ПланагIа лийрхIачул цхьан гектара тIара сом 30 центнер, хьажкIаш 28,2 центнер, кIа 6 центнер дукхагIа даьккхад.

Совхоза коллективо ялат даккхарен пачхьалкхенга йоххарех пхе шера план 3 шера кхоачашъяьй, хIаьта 4 шера — сом кийчбара план.

Пхе шера планал совгIа 128 тонн ялат, 241 тонн сом кийчбаьб.

Цунна цхьана планагIа лийрхIачуа а хьалхарча шерашка хиначуа а дукхха доккхадьд юрта боахама продукци еккхарга дIадодар.

М. ДАЛАКОВ,
совхоза директор,
Ш. МУКАЕВ,
партбюро секретарь.

ДУКХАЧА ШЕРАШКА КЪАХЬЕГАРАХ

«Красный молот» заводо тарахецача машиний, аппаратий дукхача сатхалашта хромировани, цинкованиш ю. Вешта аьлча, уж мухх ца кийтара-йолча составанаща тоаю уж. Из болх беш № 12 йолча цеха гальванически участка коллектив я.

Укх шера августе бетта кхеълагIча пятилетка дикъагIча шера план кхоачаш а яь. хIана 1975 шера чотах къахьегаш я из коллектив. Из толам боаккхача ший дакъа юкъедихьад доккха декхараш кхоачашдара коллективо тIехьеаш йолча участка партийни группо.

Дукхача хана дениз цхьана къахьегаш хьабоагIа укх коллективера болхлой. Дикаи тIа, а вон тIа а цхьана болаш, эшача вIаши новкъостала кийча болаш ба уж. Пхеитт шера укхаза болх беш ба гальваникаш Р. Нарыкова, М. Сипекина, Л. Шавлева, А. Ерохина, М. Паршинов, кхыбараш.

А. ГАДАБОРШЕВ.

ПЯТИЛЕТКА — КЪОАСТАМБЕШ ДОЛА ШУ

МУХЬ ХАННАХЬА ДIАКХОАЧИЙТ

Транспортни управлене системе эггара боккхагIчарех йола организаци я Грозненски автотранспортни предприяти. Цу системе транспортаца дIа-хьа хьош болча мухьий 60 процент, хIаьта тонно-километрий 50 процент Грозненски АТП еш я. Предприяте керттерча декхарех да тайп-тайпара мухьаш дIахьа кхахьар, цу юкъе бахача цхьа мухьаш дIа-хьа кхухьаш царна гIулакх дилга я. Предприяте транспортникаша дIахйа кхухь гIишлошъяра, инертни, доагора, смазочни материалаш республика тайп-тайпарча объекташка а, кхыче, республика арахьарча моттигашка а.

Водителаша шай хаинахьа, болчча тайпара мухь дIакхачийтарца дувзадена да дукхача организацей, предприятей болх дерттIа вIаштIехьбаккхар. Из дика кхета а деш шоай ниэ кхоачар цу управлене транспортникаша хаинахьа уж боахамаш мухьнца Iалашдара.

Бригадий водителашта а къаьст-къаьстача болхлошта а юкъе яьржача социалистически яхье эггара дикагIа толамаш боахкачарех ба водителаш Петросиян, Монгаев, Корсаев, Комаев, Хасмиков, хIаьта бригадашта юкъе хьалхарчарех я водителаша Белоиня, Филя кулгалдеш йола коллективаш.

Укх шера шоллагIча квартале даьха къахьегама толамаш бахьан доалаш республикански Сийлен доска тIа дIаязъяьй предприяте коллектив.

Хаьал хьалха, 1974 шера 24 октябре кхоачашъяьй коллективо пятилетка кхь шерен итт беттен план а: тоннашца лоархIаш мухь дIа-хьа бахьара план 102,9 процент, тонно-километрий план 101,0 процент, пассажиро-километрий план 103,0 процент, мах телача километрий план 111,1 процент.

Иштта тIеххоачашъяьй, встречни план а лоархIаш, ин-талефия дикъагIча, къоастамбеча шера итт бетта йола пачхьалкхен план а: тоннашца лоархIаш мухь дIа-хьа бахьара план 103,2 процент, тонно-километрий план 100,2 процент, пассажиро-километрий план 102,2 процент, мах телача километрий план 100,5 процент.

Социалистически яхье хьалхарчарех я цхьоалагIча автоколонна коммуниста В. В. Ваш кулгалдеш йола коллектив.

Нохч-ГIалгIай транспортни управлене транспортиний бригадашта юкъе кхоалагIча кварталe дукагIйола бригада хилла аьчан премиа я луш белгальъяьккхар Ю. М. Самсонова кулгалдеш йола бригада.

Къаьстта белгалбаккха беза тха управлене транспортникаша юрта боахамашка хьуамъаьм чуэцаш новкъостала беш болх. Укх шера предприяте автомобилисташа къахьийтар ва бола ялат чуэцаш «Грозненски шурий» совхозе, силос кийчъеш «Самашкинский», «Юбилейный» совхозашка, Сужински районе «Победа» яхача колхозе.

Къаьстта дика къахьийтар транспортникаша Урус-Мартановски района Мичурина цIерагIчен Гудермесски районе «Кавказ» яхачен совхозашка.

Мичурина совхозе шекара свекла чуэцаш хиннача М. Магомедмирзоева кулгалдеш 20 сагах латтача автоотряда октябрь бетта шозза, 1,3 декадах, социалистически яхье хьалхара моттиг яккхарах Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советен облсовпрофен карара кара тела цIе байракхаш а луш ахчан премеш елар.

ДикагIйола водителаш хилар [illegible] Мовлоев, Асуев, иштта кхыбараш а.

А. ВЕКБОТОВ,
Грозненски автотранспортни предприяте эксплуатационни отдела начальник.

Кубанера свеклаш лелаераш — хьувкъам толамга чуйоа баккхара, пачхальлкхен а свекла йохкарен шекар даккхарен планаши декхараши тIехкхоачашдара йоаржаьча Ерригсоюзни яхьа инициатораш ба.

Шекара свекла чуэцача техникех дикагIа пайда эцара хьожхам тойташ бех баьб Краснодарски края Тимашевски района «Искра» яхача колхозо. Социалистически Къахьегама Турпала, звеньевойс А. Ф. Ворошилова кулгалдеш хиннай укхаза СКН-2А яха йиъ комбайнови агрегати автосамосвалаши чуйоагIаш йола отряд. Поточни методах хьувкъам чуэцнага вIаштIехьдаькхадар. Мераа свлаш автосамосвалий кузовашкев лордаш — транспортни тележкашкен самоходни шассешкен чутусар. Кердача прогрессивни технологе торо хиийтар сихха свекла чуйнца яйхa. 90 сахьата А. Ворошилова, Н. Назаренко, Д. Бондаренко, Н. Назаренко агрегаташа 237 гектар йолча кхай тIара шекара свекла чуйндар, 9530 тонн свекла яьккхар. Иъ самоходни шассен шиъ стогометателой 2573 тонн лордаш гуляир. Цхьан агрегато чуйндар 59,3 гектар хилар. Шекара свекла яхьа центнер яккхарга дIадахар колхозе эггара кIезигагIа хилар. 1 соми 20 кепиги.

«Искре» традици а хинна дIаэттад юрта боахама бадэги чакхдалар дездеш яхье котбаьинарашта йоакха маьхх хьалхашка а хьош звенона е бригада ахчан преми, путевкаш, маьхе совгIаташ даларах йола правлене решенеш дIаешлага.

СУРТА ТIА: колхозница Т. Яровая: колхоза правлене цIерагIа яхье хьалхабьиначта — А. Ворошилова звенона маьхки тухи хьалхашка денад.

ТАСС фотохроника.

КОЛЛЕКТИВО СИЙ ДЕШ Я

Къахьегама новкъа 15 шу... Дукха ва е кIезига я из ха? Бакъда цу хаттара жоп доладургдац цхьан дешаца, нагахьа сага вахар цу хаинаца ца дийзаяь, из ха во дамьунца ца йистача.

Атта езалуш яц къонача кхуьуш йоагIача йиIигашта гIишлошъерий говзал. Дукха хьинар, дегIацара низ эш цу профессе. Цудуха дукхагIча даьхе маIача наьха гIулакх лерхI цар оох. Амма иштта вдар кхуьш йоагIача Чумакова Лидай уйла. Бера хана дена къахьегаш безбениная къонач йиIай уйлаш дини тIахкхувш яр наха ирах телаш долча гIишлошъерий кулгашта. Дукха ха йоаккхар керда хьалдеча кIекой тьасап дIаьккхаш, болхлоша беча балхага хьежаш. Юхера а сецам бир гIишлошъеча балха яха...

Ийс шу даьнд «Алма-Ата стройтресте» гIишлошъеча из къаьхега йолаенна Шерагаравшерага кIоаргагIа йоамр гIишлошъерий тайп-тайпара говзалаш. Даим тIаьвктоачашйора производствени нормаш. Бакъде, из дан Лидайна кертчера хийттар. Шай опыт, кулговзал шийа къонагIбарашта даим дIахьехар ший керттера декхар лоархI ю.

ЦIаккха биллаш Лидайна эгара хьалха ший кулгашца хьалбетта пен. Эггара хьалха баьккхя толам бар из, цунах доккхад деш берригга болхлой дIабахачия тIехьагIа дукха ха хьаккхар ю юхесеца ше баьча балхага хьежаш.

Цул совгIа общественни вахаре дикка дакъа доац Лидас. Цох тарра, сий а деш дукха совгIаташи сийлен грамоташи тел цунна даим социалистически яхье хьалхалатташ хиларах тарра. ХIаьта цуй портрет Сийлен доска тIа хьалтеха доаллаш ялх шу даьккхад. Из дукха ха хьалха дар.

...Дукха ха дIаихай цу хана дена. Эргахьнай Лидай уйлаш хушаенай професси а. Цхьан дийнахьа бIаргайра цунна ший новкъоста хоза тийга костюм тIаюхаш.

— МалагIча тиха тIара йийай Iа из костюм — хаьттар Лидас.

— Ер-м за яйса, — хьатийтай аьлар новкъоста. Цу дийнахьа деиз бизам тIаьбахар цун ший кулгашца хIама тегаргйолча балха яха. ХIанз ворхIлагIа шу да тьинар доле цун кулгаш хIамаш тегаш шоаш ТIой Юртарча промкомбинате къахьегаш дола. Бакъда, хала дар юкхьанца мастерска даьнна кулгаш маьдата даха, хIана дьлча шек юлар Лида керда говзал шийна карараерзалургйий хьогI яхаш.

ТIаккха дагадехар: халонех ма кхераьлаш, — яхаш ше деш хинна хьехар. Дукха ха елаелхьа болхлой слеповкаш тега йоллейар хIамаш тега мастер.

Денгара-дейга кIоаргагIа боацар ший болх, дукхагIа хулар цун машина тIара арадуьла халаташ а, болхлой кулгахйоалдоргаш а. ХIаьта хIанз, цхьайна целе хьадеш долча чоалхаерча бIоакъех цаI дац Лидайна хьаде ца хоаш а, цунна моллагIа дола догам де ца хаеш а.

Коллективе сий деш а езаш я Лида.

— МалагIа ва шуа дикагIа аьла болало, — аьлча хаьттача, эггара хьалха Чумаковай цIи йоаккх цеха болхлоша.

— Лида дикагIчарех цаI хиннa а ца Iеш коллективна догаа, — аьлар цеха начальника Бекова Бахьаудина. Тха цеко доалла производствени толамаш Лида сайна бIараша дувзадена да. ХIаьта Лидас цхьа бутт вIабахийтаа ший производствени план 130—135 процент кхоачаш ца еш. Цул совгIа чоалханегIа дола заказ а цунга кхоача. Укх шеношка шера тIайийа хиина декхараш кхоачаш а ба керда социалистически декхараш тIайийцар хIамаш тегачо. Из да пхе шера план хаиал ялх бутт хьалха кхоачашъяра по дениа йош.

С. АЛИХАНОВ.

КХАШКАРА БАЛХАШ СИХДАЬД

ТIеххьарча шерашка дегIаух Грозненски района «Юбилейный» совхоза баьцадараш кхехара дакъа. ДIадахача шера планагIа лийрхIачуд дукха дукхагIа пачхальлкхенга баьцадараш декхар совхоза ахархоша. Уж тешаш яш ца алийтара берригга нязар гарцагIдаьккар цар пятилетка дикъагIа, къоастамбу шу дIадолалуш. Карарча шера хьувкъама дика лаца елар.

Лаьтта леладара культура лаккхъярца, дикача дьоккхамашца шехдоазих цар карара юрта боахама шу. Лоавшача агротехнически хана чу а ийца хьаьлта хьадоала баьцадараш пачхальлкхенга доахара план тIехкхоачашъяьй баьцадараш кхедеча совхоза бригадашка. Пачхальлкхенга кабуц йохкара хинъ план ший хIанзале. Къаьстта доккхий толамаш лаьхар Хусанова ПаьтIамата кулгалдеча № 4 йолча бригада коллектино. Цу бригадо 5 гектар нарсаш, 38 гектар помидораш кхейир. Совхозе цу цхьан бригадо эггара хьалха кхоачашйир берригга тайпа баьцадараш пачхальлкхенга доххара планаш тIайийца социалистически декхараш. ХIанз а хьалха латташ хьайоагIа из коллектив.

П. Хусанова бригаде кхееш 13 гектар кабуц я. Цунах 4 гектар хьалха кхачар чу я ийца пачхальлкхенга дIакхачийтай. Iалламате дика хиинай «Слава» яхача фух йола тIехьа кхаьа кабуц. Кхо-дик ди мара дац цар из чуэца йолаьь.

— Дика ха латт вайна. Совхозе укх хана лоа делхаш наха болх бе бIу къожабеш ха яр. Укх кхаь дийнахьа чу а ийца мах беча организацешка 60 тонн дика кабуц дIакхачийтай ваха, — йоах бригадира П. Хусановас.

Ийснех шаи гектара тIара кабуц хьалхаккхай бригада баьцадараш леладераша.

КПСС Центральни Комитето партега, советски халкъага КхайкарцIа даьчуа тIехьагIа шоай торонашка а хьежа план 180 центнер йолча цхьан гектара тIара 200 центнер кабуц яккха социалистически декхараш тIайийцадо бригада коллективо. Хьалхарча шин гектара тIара хьаьккхача кабуцах гуш да цар шоаш тIайийна декхараш тIеххоачашдергхилар.

Цу бригадаца социалистически яхье а ьхьна къахьет № 3 йолча баьцадараш леладеча бригада коллектив. Кхоача коммуниста Дагаев Адлана дика вIаштIехьбаьккхаб бригада къахьегам. Шоаш лехаш ворхI гектар кабуц ханнахьа чу а ийца чам ца бойташ мах беча организацешка дIакхачийта дьорхIах баьцадараш леладераша. Кхаь гектара тIара чуйийца пачхальлкхенга 60 тонн кабуц дIаеннай хIанзале. ХIара дийнахьа 20 тонн кабуц хьа а кьокхе дIалу цар.

Массайта шера совхоза баьцадараш кхедаь йоакха опыт йола болхлой дукха ба бригаде. Лакха овсаре йолаш къахьет Шумилина Тосяс, Дубинина Ольгас, Михайлова Нинас, Висинтаева Яхьас, Асиева Забоваc. Баьцадарашта овсар деш доккхий хьоккамаш гойтар цар.

Цу дерригача дикача гIуллакхаца цхьана совхоза ахархоша дикдалийтаа хьатIахуллача шера хьувкъама лард йолалга. Хьалха кхача баьцадараш чуйийцача лаьтта хадданза хий детташ йиъ агрегат а болх беш.

Т. АРЧАКОВ.

Доазол дехьара хоамаш

БЕЛГРАД, 16 ноябрь. (ТАСС). Адриатически форда тIа НАТО доазонел чухьа Итале, США, Англе, Турце тIеме-форда кхзаша 9 ноябрера 16 ноябре кхачвелца учения ерца дувзадена хоадамболлаш протест а ше цу гIуллакха чIоагIа сахьийе хилар а дIакхайкаду Югославе, йоах цу учениешка дакъа доацаш хиннача мехкий правительствашка СФРЮ правительства яьча заявлене тIа.

Заявлене тIа белгалдоакхх, Адриатически фордах тIеме плацдарм е гIертара хоадамболлаш духьал йолча Югославе чIоагIа из ешашера зонах йолаш бисаа безаш хиларах йола уйла хьаллояаш хилар, цудуха, из дIалех, НАТО мехкаш дIахо йодача хана цу тайпарча акцешта юхозалуш хулга.

ЛУСАКА, 16 ноябрь. (ТАСС). Африке къайлагIарча легерашка лоаттадеш тайп-тайпара дезадоккха герз а дуиеи халкъашта юкъарча йоккхийча фирмашкарен тIема организацей викалашкарен тоъал дукха ахча а долаш я наемникий отрядаш. Кастта кхы а 3 миллион доллар кхоачаргда царгара керда подразделенеш вIашагIйоккхаран кхы тIа а герзаца кийчъяран. Солсбере хиннача пресс-конференцешка дехьахайкадир наемникий отрядех цхьан кулгалхочо. Африке лелаеча ший зуламех вовзаш волча «жIаьхьа» Майка Хора аьтта оагIоно Сэм Касседа. Касседе хьаихайкадьхоч, ЮАР-ен Родезен территоре тIа латт бокъонца тIемашна кийчъяь, хIанзарча эггара тоалшагIча герзах товенна, хьашт долча хана Анголе а Мозамбике чухьалха кийча йола наемникий отрядаш.

Моттигерча кепайоазонга хьакхаьчача сведенешка хьежача, колонизаторий хержача отрядашта НАТО-гара къайлагIа кердагIа дола герз ух.

Анголея Мозамбикеи шоай позицеш юлаш йолча дунен халкъашта юкъерча монополешиа а хIаьта иштта ЮАР-ерча, Родезерча, Малхбузен Европерча НАТО спецслужбаша а телача эзданегIа къайлагIа тIахьехаш латт Африке мах боабе бокъо ялярах дукха ахчаш кийде лоарваш. Кепайоазоно белгалдоакхх, Нигерера сепаратистски болам ший хана малхбузехьарча державашен НАТО-рча цар организацешен чIоагIа хьа а доацаш хьахина хилар.

ДАККА, 16 ноябрь. (ТАСС). Укх тIеххьарча кIирашка Джессора районерча (Бангладеш) Кешабпур яхача моттиге баьяча наха хаддаза чухьелх маймалий дукха Iулаш. Цу хьайбеша вIелакду дIадиана дуген баьцадарешн, царна каькъа тIа духьала мел пийсдена хIама Iошьарду.

Наха къаьстта сахьувзадеш гIулакх да, маймалаша бераш лечкъа а деш, гаьнаш тIарча шоай моттигашка дIахьуладеш хилар.

Кхайкана уза хьаший совцабе гIерташ моттиге бахача наха чакхдоахача гIулаккхий хIанзалца хьа аьттув баьина бац. Маймалаш дика вIашагIкхийтта да, доккхий Iулеш цхьана а долаш цхьан моттигера кхьче моттиге ух, шоаш Iеча моттигашкара шоаш араккхоаса ьына цхьа бахьан а нах тохабелча, дорхделе юхалат.

БРЮССЕЛЬ, 16 ноябрь. (ТАСС). Укхаза чакхбьинаб европейски кхерамаленнен цхьана гIулаккхаш леладаран тIехьарча Дунен халкъашта юкъерча комитета аргIанарча сессе болх. Цига дакъа лаьцар контидента ткъо оагIон мехкарча, цу дакъе СССР-ерча а, къамий комитеташтен группашен, дунен халкъашта юкъерча атт организацерча викалаша.

Сессе дакъа лаьцараша тIайийцача заявлене тIа хьакхайкаду, кхоахам кIаьбеяга кIоаргдарен шердарен процессана шоаш ряьв хилар.

Дунен халкъашта юкъерча комитето хьакхайкалир, Европе кхоахам кIаьдберен цхьана гIулакхаш леладарен процессаш дIахо дегIахкуллара дешаш дувцар духьа шерраьчен дукхаа викалаш болчен общественни вийй ассамблея гулъяра ше тIехьа хилар.

НАЦИОНАЛИЗМАНЕИ ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМАНЕИ ЮКЪЕ МАШАР ХУРГБАЦ

В. И. Ленина шиѝ революционни гlулакхаш дlадолалъча юкъе депэ дерригача къамех болча болхлоша социализм бахьан долаш толаме къовсам лоаттабара хиладза даргдоаца хьал лаьрхlад пролетарски интернационализмах. В. И. Ленина даим белгалдаьхад, ховшшехьа-а къамашта юкъе моастагlал дехкаш, болхлой класса мугlарай цхьоагlо йохаеш йола буржуазин национализма идеологи къахьегача наха кхераме хилар.

В. И. Ленина кулгалlа болшевикаш кхоаЙамболлаш къовсам лоаттабьеб парте марксистски, lалмаш ларда тlа бакъаьвча программаш духьала хиначи бундовикашта, кавказски меньшевикашта, украински националисташта, троцкисташта, II Интернационала оппортунистически лидерашта духьала. Буржуазни национализм шовинизм йокхара хоадамболлаш дола хьал, Россе буржуазно - демократически социалистически революца котъяккхар духьа лоаттабьеча къовсаме къахьега нах интернационални кхотабара доархlамегlара документ хилар хьамиѝ дешах йолча ленински теорахи парте программаш. Кlоарга интернационални сидаш долаш, цхьабакъда, деглаухача хlензалца lалаьмате дукха духьаленаш хьалхашка йиттан дола эрсийн мехкарча цхьачен халкъий доттагlал тахаж социални ларда тlа чlоагlдаlд доладенад, эттара лиргlа долия тохкаме чакхдаьннад.

Сийлахь - йоккхача революце цlаккха з цо айденнача тайпара ѝlоагlа айдар парте ленински хьамий политика дег тlара къовбальеш хиначча кхьда политически хьинир.

Цхьабакъда советски строй чlоагlъелта, керда вохари къамий керда юкъмоттигаш хьакага классови моастагlаш лира къонсам в лоаттабеш дора. Доалера хьачэ эксплуататорски классаша шоай низ кхоачар дора шоай къамашта керте отта, хьалхагlа къамашта юкъе лаьтта моастагlал чlоагlде гlерташ, шиѝ дохьаж доаллача фуна ду хаза кlийле корайоагlаш хиничак национализма «тамашийна боккхача низагa» ѝlоагlа дог а доадаш.

Хьалхе хиничa пачхаьлa ймперe йистошка мехка къамий районаш Советски Россех фуннагlа-моллагlа хь а дlахьоастие гlайрта «къамий советаши» «правительстваши» вlашагlьюкхаш хиничa эксплуататорски классаша оча чlоагlача духьаленич тlаlуттадора социалистически революци. Масала, Къилбаседа Кавказе вlашагlъеллар ала Р. Капланов, мехкдаьтта промышленник Т. Чермоев, гоураш лелаеча завода да П. Коцоев, помещик - клерикал Имам Н. Гоцинский, националист-монархист В. Джабагиев, къмбола Къилбаседа Кавказа халкъий «вискалаш» керте отта «Терско-Дагестански» олаш хиина националистически правительство.

Цу «правительства» дерхlар ерригача Къилбаседа Кавказе дезаь ле меттел. бусалба дына керте лаьттача реакционерех Iа а ахийтте «гIоазота» — «гаьвурашта», цы боапача большевикашта духьаларча дыши тlемa фронт дикка шерше — а султански Турца доал тlадоаладе в. Хlаьта клерикалаша сатувсар фесдаьлли Турца протекторат а йолаш йолча шерiий монархега.

Iалаьмате дукха рузкъа долаш йолча Кавказа дукхa ха хьалхагlа деиз чlоагlа тlахкуш хиниеб Турцеки империалисташ. Панисламиски идея чакхьякха — дерригa бусалба халкъаш Оттамански империе Iальала хlаз цхьиен болатаца вlашагlтоха гlертар Турцеиа доал дахьраш. Цхьатарра ды бола Кавказе доамарой, цар доккхийн дlахьийн хьатташ фуннагlа-моллагlа дель а шоай бe дохха гlертар уж.

Советски lаьдал члоагlдара, националистически зуламий оллаш тедара, ленински къамий политика чакхъяккхара клерикалашца, буржуазни националисташца лира къовсам лоаттабе бийзар коммунистически партийни организацей, марксистий - ленинций, Сийлахь - боккхача Октябра идеян еза йолаш мел барий.

Интернационализман национализман позицеш тlа лаьттача общественни низаша чlоагlа хьовсам лоаттабеча керттерча проблемаех цаI яр хьамий пачахьалкхе хьлира проблемы. Лоаман общественни уйлан хьалхалаттача виналаша дег тlара хьал а доацар, га а доаккхар хаахьаш шоай мукъагlа доахадара ленински принципа, дика хкета а бора, нийса дlа а боахийтар бlарчча цаI йолча дукхача хьамий социалистически пролетарски пачхаьалкхеш доахоел чухьа къамийн ,народностийн шоай лоlамера союз вlашагlйоалара доархlам.

Цу тайпара lалмаш ларда тlа кхетадеш дола дош. массаза в садиш, халкъаш вlашагlъеcтаделга, вlашлухьаьлуттаделга, тоlадаь доахкадела хьшт долаш балча цанонализтийн клерикалийн политикаца цхьанна в оагlорахьера тарлуш дадар, девне аттиа йолайн цар Кавказа халкъий проблемен уж шоай мукъагlа дахара советски методи ленински большевистски хьнсапе кхетаяра духьале, коммунистий идеяш халкъашта хьалхашка шоай хурдаь бlехьеш лярчаяхе гlертар уж. Царизи йолия хаяе халкъаш шоай мукъагlа дахарах дола дош хъхьеттел оттале а ца юхьаши Хапиа йолча правительствашагара «культурни-къамаи автономи» мара ца ехаш хиничa буржуазе хlиня, «шиѝ лоlамера бусалба» пачхаьалкхе хьяра. Хала лоаэт а хлайкаш. Советски Россех уж дlахьоастаделгеп Советски lаьдала меттел «къамий» буржуазии «демократия» оттаделгеп дlадехар.

Церча вlалла а машар дапар Советски lаьдало халкъашта боккъонца йола совцадьния къамаш дарглатo кхайкаар, къамаш народносташ, шоай къамаш семакхьалкхаш хьа а кходлаш, шоай лоlамечa сонте вlашагlа а деттадуш, шоай лоlаме дlахара боккъо гlулакхаша чакхьяха доладалер. «Къамаш» Халак хурга яхаш процессо йоаржайоза цар, уж «кlалхардахара» тlахьехар, беррига «бусалба нах шоай лоlаме бутилга» дlадехар, уж цхьана вlашагlа а теха, царна тlа шоай доал оттадар духьа.

Большевикашен царца оагlуа дьацача парте боадача революционерашех наха юкъе боккха хьехамен идеологически болх бир къамап буржуазе. феодальни клерикальни элементий реакционне гlулакхаш юкатохара, хьаллоцар къамий советски автономеш хьарен дукхача къамех латтача болхлойн ахархойн бlарччача цхьан социалистически пачхаьалкхене уж вlашагlтохара принцип. Цу цхьан хиниа юкатехар халкъий къамаш башхалонаш терхалъяизен къамий республикаш хьаяизен яр ца хилар хьерддеш хиина ультрагьрдехьара нигилисташ.

Къилбаседа Кавказа къахьегамхоша интернационални атеистически кхетам , балара хьннаре болх чакх а боахаш, большевистски организацеша шоай лоlаме бахара каргlатoн доархlам хьегойта ца lеш. къахьегача наха уйла Советски мехка дерригача къамийн народностийн къахьегамхошара доттагlален вашаллен бусамаш чlоагlдара тlаозайора, шоай пропаганда беррига низ гlабохийтар. В. И. Ленина цхьача тайпара, «вай юкъарча формула шоллагlиа деша: къамаш шоай лоlаме вlашагlхетара». Цар хlара дениа хьаллоаттадора шиѝ хаяа Ф. Энгельса хьаьхайкадаь — боккъонца йола интернационални союз хила йиш яц цхьанне шоллагlчунна хьалхашкара шоай декхараш кхетадаьча къамашта, «долче, шоаш дахилга, чурча гlулакхашка корматакъ хуага. шоай автономи хулга интернационализма мелакна доархlаш дlйча цьамашта юкъе мара» ала боккъонца бакъдар.

СССР-е социализм хьалъеча юкъагlа Къилбаседа Кавказе кердача низаца баьржар лира классови хьовсам, къамий деша буржуазни пролетарски мироозоззреиi юкъера къовсим.

Хlаиа буржуазни националисташи бусалба дын идеологиен кхайкеш хиниа керттера лозунг 1917 шера ю, Октябрьски переворот «законагlа ца хилари» коммунизм идеяш бусалба наха иикъе «къовбальси ца хилари» дар. Социализма духьала «Мухьмад-пайхамара тlехье» «гlоазот» а дийхха гlоттаврга догарахаш бар уж. Цхьен моала, «девача Къорlа тlара да» дьина, руззе бакъдаранка хьалахинадар, «коммунизмахи интернационализма йола шоай «ке» а тlехьа большевикий хьехам шарlийна духьала ба», аьлна.

Социализма СССР халкъий ленински доттагlалли булдахкара тlадерзадаь шоаш ломадеча ! интернационализма гlулакхашта буржуазно - националистически клерикальни элементаш къаметтел шоай дулчох лоамарой тешабе а гlертар. нагахьа санна къмча бусалба пачхаьалкхечашца Советий «доа даьнна моттагlуле», даргахьа довза деза, «цlеча мунапакъашкахьа а дьнна латарца шоай сий доттаргдаш», «дукхха къамаш цхьана вlашагlа а хаийттa, бlарчча цхьа низ а бахьакъотта деза вай бусалба наьха юкъарча моастагlоаэ яхаш.

Буржуазни национализмаиен бусалба дынен керте лаьттарий эхь доаца дегалал ,хьагучаяккхар lалаьмате «бокхача доархlаме дар вай мехкарча лоаман къахьегамхошта патриотически, этеистически, интернационални кхетам балара.

Буржуазно - националистически идеологе оал@и тедара, къахьегача наха интернационални кхетам балара боккхача доархlаме яр панисламиста кlерьаь йоаржаеш хиинача, lидманна духьаларча, къамий дын теорешта духьала яь марксистско-ленински критика. Панисламизма идеологаша йоахар, къам дыьхкара мотт, ды, оамалаш, хьашташ цхьатара хилиза а дагдац, хlаьта цу гlулакха ерригеча Россера бусалба нах бlарчча цхьа къам а да.

Шиѝ буржуазно - националистически чулоацам боккъонца ше мабарра хьахьдаш хиниа из «теори» хьагучаяьккхар большевикаши - лениниаша къамаш хьакъехьара, къам кхар — из исторически вlашагlехьа а яьнна дlаэтта, экономически вахар, территори, мотт юкъара хилара ларда тlа хьахиина, къамаш культура юкъара хиларца белгалйоалаш йола наьха чlоагlа общность хиларах бола марксистско-ленински хьехам цуина духьала а оттабаь.

Панисламизмо къамашта лиш йолча белгалон социальни маlан — буржуазни къамашта юкъера классови антагонизм къайлахкухьлга, къахьегамхой империализмаца лоттабеча революционни къовсама тlера дlатувлабелга, классови хьаштеа дезагlа къамаш хьашташ лоарlалга.

СССР-е социализм хьалъеш хиниа шераш къамий деша шоайла машар боалаш йола ши мировоззрение — буржуазни национализми пролетарски интернационализм — эттара лиргlча тайпара вlашкаххолкеиа шераш дар. Шаи идеологеша юкъе латтача цу лирача, къовсаме пролетарията идеологе йиза котало йоаих.

Л. АЛЛАХВЕРДЯН,
Грозненски мехкдаьтта институте доцент.

БОЛХ ДИКАГIА ЛЕЛАРГБАР...

Сатесса ха я. Горячеводски буруш тохара балхий управлене контора йисте каст-каста автобусаш сец. Инстеньиний байсанаро смена. Цхьабакъда, цlабахе сихлуш бац буруш деттараш. Чакхььнчача сменагlа баьча балхах лаьца дlяхьа дуьцаш ба уж. Укхаза, конторе кхийтар тхох производственни гlулакхдара база проектно - ремонтни цеха начальник, цеха партийни организаце секретарь Калушин Василий Яковлевич.

— Участок аттагlчарех яц, дуьц Василий Яковлевича, тха коллектива декхар буровойшна пахаллаш болх байталга да.

— Дукха дика нах ба цехе къахьегаш. Цех юкхьанна деиз укхаза хьае йийзар тха,— яхаш дуьц воккхагlча инженер - механика Левков Александр Владимировича, —лоацача хана тхоай низаца хьалье йийзар тха трубо - наверточни, механически цех. Цехе цlена, сийрда я.

А. В. Левков юкхьанца монтер волаш балха вера буруш тохара балхий управлене. Цул тlехьагlа слесара болх беш хилар. Балха тlера ца воалаш Грозненски мехкдаьтта техникум яьккхар цо. Укхаза тхона оьйзар яхлагlча разряда токарь Виненко Валентин Григорьевич. Цуина, керттерча дакъе, сихха кхоачашде деза заказаш тед. Шийна тlадилла гlулакх сиха а, дика а кхоачашлу цо.

Балха тlа тlехдика хьоахамаш доахаш хиларца белгалбаьннаб токараш Юрий Репин, Николай Гашин, Олег Серкин, Николай Светличный, Шамхал Мочигов, фрезеровщик Геннадий Гранов.

Гаьма йовшаш я Кибалка Иван Тимофеевича кулгалдеш йола вышкомонтажни цех.

Къаьстта белгалбаьх по дика къахьегаш вола бригадир коммунист Имиеев Сульян, вышкомонтажникаш Бакаев lалаудн, Давтмурзаев Мовлад, сварщикаш Кузнецов Михаид, иштта кхьбараш а.

Укх шера ялх буровой хьалье яьнна тlаийца декхараш толамца кхоачашдеш да. Укх деношка яь йоаккхаш я пхелагlа буровой. Болх кхы а дикагlа леларгболаш бар наькъашта эша жагlа хьакхахьа самосвалаш яларе. Хlара денна 10 самосвал яла езаш йолча «Грознефть» объединене цхьанца дола ди доагlа цхьаккха ца яйташ а. Дукха жагlа, 5000 кубометр, дlабахьа безаш ба № 68 йолча буровой. Из гlулакх йоачан йолаялалехьа дича бакъахьа дар.

З. РАНСОВА.

ТАХАН РАКЕТНИ БIУНИ АРТИЛЛЕРЕЙ ДИ

СУРТА ТIА: воккхагlа воле лейтенант Смакотин «1-гlча класса специалист» аха [illegible] хкха экзамен дlаяла кийчлуча лейтенанта Таптыгина поакъостал деш ва.
А. ОВЧИННИКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Кердача толамашка кхача гIерташ

КПСС XXIV съезда, цул тlехьагlа хиначa КПСС ЦК Пленумий решенеш вахара шкъекхухьаш юртбоахама продукци йоаккхаш из пачхаьалкхенга йоахаш цхьаца толамаш даьхад тха района юрта боахама къахьегамхоша.

1972 — 1973 шерашкарча lай хьайбай продукци йоаккхилгеи кийчъелгеи алсамдаккхар духьа яьржача Ерригсоюзни яхьа юкъе а баха бахха дика хьоахамаш дахарах КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ, ЦК Це байракхи пхи эзар сом ахчан премии елар района къахьегамхошта. Хlаьта укх къоастамбеча шера юртбоахама культурай дика хьувкъам хкебарах КПСС обкома, республикe Министрий Совета, облсовпрофа Це байракх елар. Района дукхача совхозий коллективаш памятни байракхашца, ахчан премешца белгальяхар.

1970 шерана нийсдича ейлагlча пятилетка дlадахача дийнах хlара шера гуранна дийнача ялата хьувкъам шоаза дукхагlа баькхад, хьажкlий— 2,5-зза, сомий—шинеза дукхагlа, бацьадарий, — кхозза, шекара свекла — 1,5-зза дукхагlа. Дикка дукхагlа я йоаккха хьайбай продукци а, иштта: дулх — шоаза, шура— 25 процент.

Нислагlча пятилетка ер диъ лагlа шу боккъонца къоастамбу шу хиина а хиинад тха района юрта боахама болхлошта. Иштта, 8484 гектара тlара социалистически декхарагlа 18,8 эзар тонн даккха, дезаш хиначча 20 эзар тонн соагlа ялаш дакхар. Пятилетка тlехьарча шерашка нlан мукаи хlара гектара тlара 25—27 центнер, хьажкlаш — 30—35 центнер цуц районе.

Укх шера атт бетта, шера халкъбоахама плана дукха соагlа доаш ялат — 7300 тонн, баьцадараш — 15 эзар тонн, сом — 8 эзар тонн дlабеннаб пачхаьалкхенна.

Толамаш даьхад «Новосельский», «Орджоникидзевский» совхозий коллективаша. Иштта, новосельпаша пачхаьалкхенна ялати баьцадараши дlадалара, хlаьта орджоникидзевпаша — ялати, соии дlабелара пятилетка халкъбоахама планаш кхоачашъяьй. Дика хьоахамаш даьхад пачхаьалкхенна ялат дlалуш «Лермонтовский» совхоза коллективаш, хlаьта ялати баьцадараши дlалуш — «Овощевод» совхоза, шекара свекла — «Самашкинский» совхоза болхлоша.

Къоастамбу шу хьинарерча къахьегамха белгалдоаких района хьайбаш лелаерашта а. Толамца кхоачашъяьй цар пачхаьалкхенна шура, дулх, фуаш, тха дlадалара укх шерара халкъбоахама планаш. Иштта, атт бетта цхьана соагlа дукха— 117,7 тонн, шура — 274 тонн дукхагlа елаьй, хlаьта фуаш доахара социалистически декхараш — 107 процент, тха— 125 процент кхоачашдаьд.

Тlайоагlаш латт хьайбаш лелаерашта геттара бекхтоалеш йола ха — Iа. Цу хана хийцо юрта хьежна хургьа тlехьа тlайоагlача хана хьайбашкара йоаккхаргйола продукци. Из кхета а деш хьайбаш чусоцадара мамотта дикагlа кийче е безам болаш къахьийгар. Хlаьта шоаш дагалаьмар кхоачаш а дар. Дика ларда елаьй хьайбаш lан дамалахьа чусоцадаь лоаттадара.

Цхьайттлагlа ноябрь тlакхоачаш совхозашка lалаьадаьд гlожа доакъар — 12 эзар тонн, мож — 40 эзар тонн. Дlалахача шера lалашдаь хиначул дукха дукхагlа да из.

Тха района фермий болхлоша пачхаьалкхенна хьайбай продукци дlалара укх шера шоаш тlаийна декхараш кхоачашдергхиларах шеко яц.

Укх къоастамбеча шера района хьайбаш лелаерашта юкъе яьржача яхье хьалха ба: «Самашкинский» совхозера доаркаш Газиева Бавату, Кантаева Азман, «Лермонтовский» совхозера доаркаш Арсаева Малиша, Дебирова Зура, Майрбекова АсмаI, Арсанова Азубика, «Самашкинский» совхозера хьакхарч лелараш Ведут Марья, Панкова Вера, цу совхозера бежа lу Кагиров Салман, «Лермонтовский» совхоза бежа lу Альмурзаев Ширвани. Хlара гектара тlара эгара дукхагlа кlа чуийцад «Новосельский» совхоза кхаш лелаераша (совхоза директор А. Г. Харихов, керттера агроном В. А. Рыбаловлев). 315 гектарах хlаране тlара 40,5 центнер кlа чуийцад цар! Хьажкlаш лелаерашта юкъе къаьстта хина хьувкъам чубера «Орджоникидзевский» совхозерча Чегарбиев Лечас, «Лермонтовский» совхозерча Чагаев lимрана, Матаев Бервас, Захаев Лечас, Губиев Султана. Хlара гектара тlара 80 центнер соагlа фуальяьха хьажкlаш чуера шарех хlаране, хlаьта «Самашкинский» совхозерча звеньевоче Хачераев Ахьмада хий ца доаккхача 190 гектар кхай тlара 6650 центнер фуальяьха хьажкlаш чуера. Из а дика толам ба.

Дукха хlама дисадац шекара свекла чуя. Хlаиале толамца кхоачашъяьй из культура пачхаьалкхенна дlаялара халкъбоахама план. Из толам боаккхаш хьинаре дакъа дьлдар шекара свекла лелаеча «Самашкинский» совхозерча Экаргова Саждата, Нецурова Мамлуха, Магомадов Ризвана. Иштта, Ризвана хlара гектара тlара 720 центнер хаувкъам чубера, хlаьта Саидатов Мамджаси хlаране — 630 центнер соагlа.

Дика къахьийтар баьцадараш кхедеча Эльмурзаев Саидахьмада, Волкогонова Надежда, Муртезова Марусс, Чапайов Хьасана, Чегарбиев Мохьмада, кхьчар. Тlаийцача социалистически декхарел дукха дукхагlа хьувкъам кхе а баь чубера царех хlаране.

Шерра доаржайн дlахьош да хlаца районе кхашара балхаш. Чуяцаш латт тlехьара юрта боахама культураш, дlахо хlахьоц да пачхаьалкхенна ялат дlалуга, тlаьнагlа хилийта гlерташ йоллаш я тlадоагlача шера чуяаргйолча культурашта лара.

Дика къахьега, толамаш дикка доккха новкъостал ду района юрта боахама болхлошта социалистически яхьо. Урусмартановцашна яхь лелаю тха района къахьегамхоша. Дерригa ду яхье яьнача районашкарча юрта боахама болхлоша котало яккха гlерташ. Хlаьта кхаь квартале баьча балха яьча итого хьахьокх социалистически яхье хьалха тха района къахьегамхой боагl. Иштта, пачхаьалкхенна дулх дlадалара кхаь квартала халкъбоахама план — 105 процент, шура — 107 процент, фуаш — 115 процент, тха — 125 процент кхоачашъяьй урусмартановцаша, хlаьта ачхоймартановцаша — дулх дlадалара кхаь квартала план — 112 процент, шура — 110 процент, фуаш — 107 процент, тха—196 процент кхоачашъяьй. Гуранье дийна ялат — 21,1 центнер фуальяьха хьажкlаш — 37 центнер чуера хlара гектара тlара тха кхаш лелаераша, урусмартановцаша — гуранье дийна ялат — 17,5 центнер, фуальяьха хьажкlаш — 34,6 центнер.

Нислагlча пятилетка кхоалагlчен укх аьлагlчен дерашка хьалхашка латта декхараш тlехкхоачашдеш даьхача толамаша 1 миллион 500 эзар сом пайда баьб района. Цу гlулакхо торо хулийтаргьа дlахо болача хана юрташка бахача наьха бытови хьелаш дикка тоаде, юрташка керда гlишлош хьалье, кхьлар да.

Яхье яьнкха котало чlоагlье гlерташ, кердач толамашка кхача безам болаш вай, хьанар кхо ца деш къахьегаш ба хlанa района кхаш, хьайбаш лелаераш. Хlаьта шоашта хьалхашка латта декхараш цар толамца кхоачашдергхиларах шеко яц са.

А. ВОРОНКИН,
КПСС Ачхой - Мартановски райкома хьалхара секретарь.

ТIЕХЬА ХIАНА ЮС ЗАВОД?

План а социалистически декхараш а кхоачаш ца деш хьайоагlа Малгобекски кирпичаш ю завод. Укх шера итт бетта 5135 эзар кирпич хьае езача цу предприяте коллективо 3438 эзар кирпич мара арахийцац. Планагlа 1657 эзар кирпичах дlаяла езаш йисай пачхаьалкхенна. Мо дlа ца луш йисача кирпичах бlаь квартира йола цlа хьалде йиш я.

Продукци маьхал яккхора план 84 процент мара кхоачашъяьяц укхаза. Дlадахача шерана нийсдича из 77 процент мара яц. Хlаьта ,малагlа да завод иштта тlехьа юсаш хилара бахьан.

— Гlомарца а жагlа нийслу, — яхаш дуьц 18 шера укхаза болх беш йолча Гадиева Анна Сергеевнас, — каст-каста соцаетташ хул гlум, кlор, лоабат вlашагlъебара йола присособленеш . Тlаьхьарча хана шнек ца хилар бахьан долаш кlор вlалла тоха а тохац беддах. Бетта цхьа-шозза доабат боалеш болх соца латт. Скрепераш хьалц я, боьлий тоьац.

Къамаьла юкъе воагlа шоалагlча обработка цеха болхло Алероев Яхьа.

—Тоьал ха я наладчикаш из болх бу. Хlаьта тахан, шоана бlаргагуча тайпара, лоабат вlашагlъебеча латт со. укхаза болх беш вола новкъост балха хьа ца вар бахьан доаш. Болхлой, дика специалисташ тоъаш бац ерригача заводе а.

Социалистически яхь вlашагlехьаьяккхац заводе. Дукхагlболча болхлошта заводе план ма кхоачаш ца ел а ха.

Шоай балха итогаш йоаца формовочни отделене болхлошта я. Хьоккхий доска-м дечке, цхьабакъда, йоазув маттахья мара хилац цу тlа.

Завода кулгалхоша, профсоюзни организаце йоакхо яц болхлой вахара хьелаш тодара. Канализации ца хилар бахьан долаш болх беш ип баьи. Заводе цlеча угловое дукхьал гlандаши истолаш мара хlама дац. Делкьийта салоlача хана хlара белхлочун зарда газет, журнал деша беран бале а уж доацаш да.

Заводе дерригa балхаш хlана дац эьнна куаг-мара дешду. Кхоачамхилел ни заготовкаш, Яраш а тишъенна, пайдана йоацача хаинай. Заводи территоре тlа дукхача хана доаш латт электромоторш. Из 1973 шера 3600 сом а даьна ийцай предприяте.

Предприяте балха волча 110 сагаъ укх шера 100 лукацевнаха. Цох мел доккха зе дьялпад кхетадеш ма хий.

Кхы а дукха да предприяте план кхоачаш ца яра бахьаяш. Царех цаI да балха хьа а юха цlа а болхлой кхувлара гlулакх геттара ио вlаштlехьдаьккхалга. Укхаза балха ухараш гонахьерча юрташка бяха нах ба. lуйрийна хьнара а бьале, дукха машинага хьежаш а лаьтте юха чубоах цхьацабараш, нажаш моллагlча нийсъенначе транспортаца балха боагlа.

Сушильни камерашка хlара сменагlа йоккьалийта дlачуйилла еза 18 эзар соагlа кирпич. Дlачуйолаер хlара сменагlа 10—11 эзар кирпич мара яц. Вож яла, кирпич дlачуйнлла ялалe, хьалха дlачуйлар сов йоккъа а яй эттl, йол. Пхи сушильни камера вlалла болх беш а яц. Церна ремонт е езаш а, кердача тайпара уж тоае езаш а я.

Геттара хала я кирпич йоттача пишка тlа болх беш болча кхалнаха. Укхаза цар хьалботта беза шозза итт нел, кирпич боккьаенначул тlехьа дlа-хьа доах уж пеши. Ятта яьнна кирпич дlо ара яьккхий lооттаю. Геттара йlайхачара цхьаьннахьа шийлача араяьккхача нийттlа а нийттlе пайлана йоачача йоал кирпич.

Предприяте я ала дезаш яц электрически механически службаш. Оборудоване таах, болх сеца латташ дукха ха йоакха, араена кирпич брак йолаш хул. Духхьах ер шу доладелча гlоне 50 эзар брак хинна кирпич арахийцай предприяте.

Завода кулгалхоша лоацача хана новкъостал де деза горисполкомо пхе шера план предприяте шиѝ занахьа кхоачашье вlаштlехьдалийта.

А. САГОВ.

СУРТА ТIА: Ленинградски В. И. Ленина цlерагlа атомни электростанци.
М. БЛОХИНЕИ
С. СМОЛЬСКЕИ сурт.
ТАСС фотохроника.

СССР-а иттлагIча пятилетка керттера дош—эффективность

Бlарчча хьанйича СССР халкъа боахамера а белгала аьлча, аграрни сферера а эффективностен хилалел дешаш хьалхарча плане отт къаьстта а хlаьа, мохк, нислагlа пхе шера план кхоачаш а яь, керда пхи шу — 1976 — 1980 шераш дlадоладе кийчлуча хана.

Дуьей тlа эггара боккхагlбола юрта боахам хьабаь вай мохк аграрни производства эффективноста боарамга диллача хlинр а тlехьабус дукхагlа дегlадьяхача Малхбузен Европа мехкаш Къилбаседен Америкаиа.

Мел тамашийлола нете а, дош цу тайпара оттадаро ше а дукхьд хlамиш хура: хlанзчул массене итташ шераш хьалхагlа СССР-ен Малхбузеен юрта боахама эффективноста боарамаш вlаши нийсарах дола къамаьл, кетаргаььа мара хила йиш йолаш лачадар. Дикде дезац, 20—30-ча шерашка, дегlаенача Малхбузен юрта боахам чlоагlа дегlаухачен кlоарга специализаци евен дlакхачнчa хина, советски ахархоех дукхагlбараш, мадарра аьлча, натуральни боахам лелабеш хиниа хилар: техника йоацаш (1928 шера мехка хинераш, масала, ерригаш а клаташ чуза ши комбайн мара яцар), агрохимен юртбоахама lазман новкъостал доацаш. Советски юрта коллективизаци еро йиш хилийтар лоаццача хана патриархални тlехьадисачара боахам лелабара толашагlа йолча хlанзарча способага кхоачаш тlа бакхха. Аграрни сферага йоккхий пачхаьалкхен вложенеш дlаяхийтаро, 1965 шерагара дена хьалоладенна укх тlехьхьарча итт шера хьинаре гlулакхаш чакхдахаро, халкъа доархlамегlа долча дахьа интенсификаци яра оттаяьча програмио — цу дерригача хlамаша йоацаир делаенача Малхбузенал тlехьадисар. Лоацаир, цхьабакъда, юкъера юкъ цlенъь хlанккханзар. Хlаьта а хlанз цига дlаяхоачаш латт гlулакх.

Бакъдар аьлча, цу хьакъехьа деча къамаьла юкъера «гlоархlамах» хетар цlендаь вlадаккха доагlа (дакхха а дезаI). Хlанз деш дола къамаьл Советски Союз фуннагlа-моллагlа даь а «тlехьахкен хьалхалдеиэ», масала, США-л е скандинавея яхаш дац. Керттердар сенах латт аьлча, из латт, шиѝ гражданий вахара боарам тешшаме лахлуга lалаше, наьха кхачан структура тоае, къахьегамеи бытен хьалашка диллача юрта городи вlаши тарлайнга мохк тlертарах. Цуна тlадерзадаь хурга цlелагlча пятилетке юрта боахама болхлой низаш а. Иштта теркаде деза уж проблемаш къоастеата аграрни сфере балха бараш дlахо вlеавгбарна цхьана хила дезаш хилар. Советски Союзе юртбоахама производство алсамъяла духьал пудухьа хурга дlадуш лаьтташ дукхагlа хлийтара чотахчул дукхагlа хьувкъам ляхьбара, лаьттан беркат сондаккхара, лаьтта лелабарен индустриализироваин хьайбаi боахам лелабарен юкъара культура лакхьрa чотах.

Хlаьзле а дуьца йиш йолаш да иттлагlча пятилетке (1976 — 1980 ш. ш.) юрта боахама эффективность лакхъяра хьалдача параметрех.

Капитални вложенеш хьалхагlа а санна дукхагlа дlаухийтаргья экономика аграрни секторга. Масала, хlаьха Российски Федераце Iаьржа доацача лаьттай зонерча юрта боахама модернизаци ерга цу пхе шера дlадахийта лерхl 36 миллиард сом. Вlашa нийсъер духьа йоаллергья вай дlадахача пхе шера беррига мехка юрта боахамга дlаяхийтача капитални вложеней хьакъехьара данеш:

— 1961 — 1965 шераш — 48,6 миллиард сом,

— 1966 — 1970 шераш — 81,9 миллиард сом,

— 1971—1975 шераш (план) — 128,9 миллиард сом.

Хlаьта механизацех лаьца аьлча, укхаза керттера низ тlабохийтаргба «машиний системаш» хьлира: дукхагlа ярахецаргья низ болашагlа, энерги дукхагlа йоалаш техника.

Иттлагlча пятилетке шерашкагьа, дагадоххарагlа аьлча, тахан а тlехьа шийна чиеса дуьен тlа кхы цхьанкха йоаца мелиоративни бахий масштаб. Хlанз практически мелиораци чулаьцай мехка ерригa районаш. Хьаьш я Поволжьян Украина къулбехьерчeн хий декхача лаьттаишкара тешшаме ялат доаха йоккхий эхаш (хlаьта ялат — вай мехка юрта боахама эттара хьалхара проблема). Ер пятилетка йохаенача юкъе СССР колхозашен совхозашех 11 миллион гектар гарга хий декхеа 8,3 миллион гектар докъадаьи лаьтташ дар. Нислагlча пятилетка хьалхарча ялх шера оборота юкъейоаладаьд 2,3 миллион гектар хий деххеи 2,5 миллион гектар докъадаьи лаьттанш. Йlаьхкача хаена оттаеча лаьтта керадерзадара программагlа лаьрхlед (укхаза иттлагlча пятилеткал кlезвига гаьна довла дезаргдаь вай) мелиораци яь лаьтташ 1985 шерале 40 миллион гектарага дlакхоачаде, царех хий декха лаьтташ ахаш хургда — 21 миллион гектар.

Чlоагlагlа дегlаухаргьи химически удобренеш индустри: иттлагlа пятилетка чаккхйоалаш шера 120 миллион тоннал кlезигагlа йоаца искусственни удобренеш кхоачаргья юрта боахамга. Вlаши нийсъяра: 1970 шера — 46 миллион тонн, 1973 шера — 60, 1975 шера планови задани — 75 миллион тонн.

Эффективность лакхъяра тlаберзабаьча наькъо вlаделхаргда производство вlаш тlехьъяккхарен юрта боахама кулгалдара системa эргайохаш тоаяреи керда формаш къьейовлаенга.

Лев ВОСКРЕСЕНСКИЯ,
АПН экономически комментатор.

«СЕРДАЛО»
2-гlа оагl., 19 ноябрь, 1974 шу.

ДИКА ЛОРАЮ ТЕХНИКА

Гурвина ду дунъягIалъя кIиланкIе бакIан чIахIалъ бынтал Грозненски районна юрта бохIкал кIанастIагIо. XIинт кIиранкIе тIаIалъна литература кIанкIорта дикIалъе тIаIалъ кIанкIорта бакIалъ итай хIанналъе дIадолъдирте техника цIичIар, из-ган заводлалъе дохIтIалъга дика кIанкIе-тIекIъалъна чIахIдакIлар ца.

Техника муяк ца юнй лоатIтIара духа дика тIекIъюрга хIара Грозненски районна ишлар по - хъокIана бохIане (ОПХ). МекIанастерске кок техника лоатIтIара вобIалъ пIалъа, лырхIкIа майда вай. Цигар хIара цIака муятIаргIа дIотIеб латт ка бика культурал чувашни бола 13, кIанкIалъи чувай — 6 комбайн, сеялкаг, культиваторш, маканк, ишлар бола техника.

Тоалъчул тIекIъатIа муяк подгIотовани дахта а къака дIвотIеб шоай комбайнар механизаторша коммуниста Курмалаков Дауда, Курбанов Джамалдина, Мехамеев Михака, хана хъака тоаъ ыкIкей шиЙ трактор Мукуев Лиларбека.

— Техника тоаъра кIархIа тIаIа оттагай онга, — йоаI ОПХ - ер куртIерна инженерор К. Л. Дикаевгана. Тоа а къ ца гамалъхъа доатIтIара шоай агрегаташ дIвотIаяь механизаторш, кIанк кIаIкIола техника тоаш къакIелаш бе.

Дука кIара техника мIтIай бохIама ук шора — хIо кIи-ше яка комбайн, цIа кIи бо-ше Т—150 марка бола трактор, кIыяр.

— Кхаъкара бакIан шиЙ кIанкIъа чакхдакIара докIка новкъостал дир тIоха керда мIтIач техника, — йоаI кIо-ган механизатор техника инженер Г. И. Мельникова, — Цу техникиех мамогта дукIагIа пайда эпара тIкоашта «хор-могар дерда охха.

Лаяхе цIи яъкIарел соргIе цы а дукIа бе ОПХ кIанкIер къаъкIелаш, бакIа тIа дика кIоъкIалаш цо тоIтаяь трактороп стен Алпеп Магомуд Бугиев Хамид. Юкъера лырхIкIа 2300 —2400 гектар кIаъда оекхам а дь 500—600 сом мах бохIаш 1,2—1,5 тонн доакIор - ёаг - почвен материалаш дIомай пар-рах кIаране.

Жlара ду ме дIаь гарга-Iерт Iв. Цунца цIъна шелеа а боогIаргьа. Хlъата Iан земледъя механизаторша Ибайханова поменешенка болх болге Мацитхъалкъа дела ОПХ кулгалхона.

Р. ЗОЛОТАРЕВА,
хIанъа тIаъкIожана Грозненски районни комитета чlех.

КЕРДА ДЕЗАЛАШ ХЬАХУЛ

Шоаттаяь муяйте ну ду-дика Сийлъа-йокIане Октябрьски районни колхоз кIо-ган. Цу пирагIа — Героите воI мехка санна IаIлаяьте дикIалъ дукIаяьна хIинка Нохч - ТIаIгIай республика хIанъа бохIана дIаергIа доакIъюра, цоччIа тIаIгIайн сихстана оргIалъна хутIадакIлар гIар сихстана-политически культурани ворхI. Хьалха IIаяьна паччахIъ ма тIаяьа а тIекIъ хIъа ца хIинкар хIинц сомаза бигI а хIинка дIаIгIа. Промышленни предприятиеш, тIекIолъчIена, транспорта оргIалъна, культурно-просветительни, здравоохранительни, соцобеспечени учреждени воI тIара, бизнес IIаяьна бохIаш къаъкIелаш бе муяй долча къаъкIа кIор. ТIекIъана хIъа шоай тIаъ - тайпара дIаIкIъюра. Цар массане а уйла цаI я: воI хьамсара. Дика лоатIтIа, ишо бохIаяьте хIалаIгIар, коммунизма материалъно - технически баъа хьаъIар.

Цlъабакlъа ца пIатта дала а дIаIкIъа яяих эхIаIца яйрте тIулакIош нийсъу поччаяьте тIаIгIаяьте юкъе. Царех чIоагIа ца доал. Хlинцъ-ца из бIаь цу хьаъна хIъна къаъкIелаш бохIаяьте тIаIгIаяь чIоагIа къаъкIа саг йоаIлаяь поччи-тIаIгIаяь къаъкIа саг къна къаъкIа саг йоаIлаяь. Цlъабакlъа, безабIанча' эIамсагош бIон шоай бе деллар шоай яраз. Хlинца и тIекIъа шоайна тIера, яраз долаш, хьаъкIалъа къаъкIаш бахана бе уж. Из дешаг интернационални бе яъа йинн а тешIане. 1958—1960 шерашка Энджикъонтай. Юрта школе къека ера Донецкерга Кlаяяина яъа эрсий йоI. Из чIоагIа сеяе-лар цIт класс чах а яъкIа Донецке дIаIкIъа а. Цунна тIекIъа дIаяьлар Д. Костоев, цийна - и еаш цо э эеяш бойн эрсий йоI йоаIлаяьш цо. Цига концлагерь Б973-га ба уж.

Керда, хьалхI доттагIаш чIоагIаяьте, уж гаргьаяьга, цы-на лъаъе мелла чIоагIа дукъа-ле йоI а цийна шерра яъкIъ белларгIиларгьа цIъяяьга а цIе-яь яц.

Б. КОСТОЕВ.

Ше хьаъниз хьайогIача пIеранка мехка — оборона чIоагIаяьга гIулакIа къаъ-шийгара дозеттIа лаъга хьаъа Ленински комсомол шеграгIа ВВС летчикаш кийчеча Черниговски лаъкерча авиационни училище. Темаш политически учебаниз кийчо ева Тоаъ-шаяьа дахарга цунна ешиЙ Ше байраях а СССР Лаъкъъъарча Совета Президиума Грамота а, Хьаъта КПСС ЦК, СССР Лаъкъъъарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета Юбилейни Сийлен Знак а.

Учащийся дешарга хуре яъкIакай гIорбьаяьна СССР летчишаш-космонавташна Андриан Николаева, Петр Климука, хIъата учалища Костенькина Юрий Романенко кIъаз «Союз» - «Аполлон» яъяь программаяь цхьана космосе бохачча советски американски космонавташна космосе яъна кийчъяр ва.

СУРТА ТIА: тIекIъинача секкардалъе хIоттийар полковник А. И. Коргун (космэкIар) гIайта бохIкача курсе-ташта, тIекIъика дешархо Евдокимов Владимирга Гри-ков Василиен ц1ъяяьга луш ва.

Ю. ОЛЕННИКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Кхоачамбоацараш дIа а доахаш...

Кхоъ шурий - товарни ферма я «Гудермесний» совхозе, IIоглагIга цIитлетка уях дикIалгIа, къоастамбеча шера шоашта хьалхинн латта дохкарал толамаш хьоачIадора социалистически яхь йоаргажъ къаъкIелаш я яргIой коллективаш.

Яъа итог яхьа бетта цIъа ю. Хьалле яъкIъча фермаша совхоза кIарара кIра тела Ше байраяь яъчан премии ву.

Шу доладелча дика хьоа итогIана мъежача гуш да дохкарача яъа бетта яъкIе ю-толаш Висенбаев Виситхе кулгалъча цIъяяьга фермага яъначIара. Цуг тIекIъаяь къаъкIелаш цоллагIча фермага кIарара кIра. Цу хьаъна дика хьаъкIара моттиг вихкарах луш йоаIа кIарара кIа-ра тешIане 1958—1960 шерашка хьаъкIара бола яъчий къаъкIаш эрсий эIамсаги шоайна къаъкIелаш бола яъчий къаъкIаш эрсий эIамсаги шоайна дезаделарг. Цъяъна хьаъар дала лъаъIар ваг. Бонкхий цIх. Маржана гIартара нах хъ-хьаъа баъIар цо дерIар чIах цIа дахийг, хIъата а цар яъпе-ча дахийг, хIъата а цар яъпе-ча тешIане. Бисенбаев Виситхе кулгалъча цIъяяьга

АЙДЕ ИНТЕЛЛИГЕНЦЕ ХЬИНАРИ БЕХКТОКХАМИ

(Грозне хиннача Iилман-практически конференцера)

Укх тIеххьарча шиь шера парте Грозненски горкома бюрос, «Череповецки металлургически завода кулгалдечеи инженерно-техническии болхлоша коллектива членашта идейно-политически кхетам луча лоацача дахкъах» болча КПСС ЦК сощамца хьалхе а лелаеш, дваззи дийцад кулгалдеча кадраша, интеллигенце шоай коллективерча къахьегамхоштта коммунистически кхетам балара беча балхах лаьца дош. Иштта цу гIулакха дукхагIа тёркам тIаухит парте райкомашa, юкхьенцарча партийни организацеша.

Цу деша хетаь яр укх денощка «Наха коммунистически кхетам луча Iилмани техническии интеллигенце лоархIамах» аьнна город Грозне чаккхьийкха Iилман-практически конференци а. Цига доклад яьча КПСС Грозненски горкома секретара П. Н. Громова а, цул тIехьагIа содокладаши къамальлаши даьчар а цкъа санна дукхазза белгалдьаккхар наха коммунистически кхетам балара беча балха доккха дакъа Iилмани техническии интеллигенце лоацаш хилар.

КПСС XXIV съезда, цул тIехьагIарча КПСС ЦК Пленумий, КПСС Нохч-ГIалгIай обкома X пленума решенеш, хIаьта иштта дукха ха йоацаш арабаьнача «Белоруссе партийни организаце идеологически кадраш хьахаржарах кхетаяран беча балхах» бола парте Центральни Комитета сощамо дIадехираш хоачеш а деш городской партийни организаци дикка дукхагIа тёркам тIехийта яьннай Iилмани техническии интеллигенце творчески хьинари цар къахьегамхошта кхетам балара беча балхеца бехктокхами айбара.

Грозне халхъа боахама тайпа-тайпарча доакъошка болх бец специалистий йоккха отряд я. Кхоачам ба духьала города шиь вузе, 10 Iилман-тохкамех проектни институташка къахьегаш 4 эзарчел совгIа инженерно-техническии болхло ва аьлча, шоешца Iилмай 30 докторий 360 кандидати а волаш.

Iилманеи техническии интеллигенце дукхача викалаша предприятеш техническии эргайоахаш тоабра планаш оттаечеи кхоачашъечеи хьалхе лелаю, НОТ комплексни планаш кхоачашъяр, кагирхой техническии творчествана юкъеозар, рационализаторствои изобретательствои лелаяран хIаман кхоня кьурмати даран тIехьа къовсам боаржабар санна дола гIулакхаш чакхдахара лостам тел.

Лоацача хана планированеи экономически стимулированеи принципаш кхетве а, пар маIан къахьегамхошта дIадовзийта а карагIдаьаар вай инженерно-техническии интеллигенцена. Из деррига лоархIаме фактор а хиына дIаэттар пхелагIча пятилетка кхоалагIча, хоадамбеча шера планаши социалистически декхараши кхоачашдеча. Сокха городо планал совгIа ехка продукци 12 миллион сом хилар.

Бакъда, дика гIулакхаш дувцаш, балха нийсдена кхоачамбоацараш ца хьоадиьв лац.

Керттера кхоачамбоацар лархIа деза Iилман-тохкама а, проектни а учреждений, промышленни предприятей инженерно-техническии болхлоех дхьабар хьинар лоархIаме Iилман проблемаш къоастаяра, Iилман-техническии прогресс сихьяра тIадерзадаь, дошлага. Ний бальаи дIоладш Iилман тохкамаш деш хьехминар сиха производствана юкъехьолга Iалашдац, иьадер практически пайда ца лун дус, цIаьза лоацадуш цар Iилман балхий мах. ХIанз а кхоачамболаш терко ец Iилман кадраш хьахаржара, уж балха дIанийсъяра, эшаш йола резерв хьафа.

Цу тайпара кхоачамбоацараш да геолого-поисковни конторе, Грозненски Октябрьски УБР, «ГрозНИИ», «СевКавНИИ», «СевКавнипинефть» институташка. Цу деррига Iилман-техническии болхлой дехкарийла бу шоай балха эффективность лакхъяра цIенхашта къовсам лоаттабе. сихан тIагIерттал Iилман разработкаш производствана юкъейхухьанта Iалашде.

— Интеллигенце творчески хьинар айделга йиха дувзадеппа да общественни балха, кхьаьстта наха коммунистически кхетам луча цо даькъа яацарца, — аьлар мехкдаьтта института ректора Ю. Л. Расторгуева. Таханарча хано дIадех хIара Iилманеи техническии болхлочунгара технически прогресс сихьяра къовсамхо а, дика дийша специалист а хилар ал совгIа коммунизма идеяш шерра наха юкъе кхуьйаш советски вахарах бIубенеи вола пропагандист хуьга а.

Iилмани инженерно-техническии болхлоех эзараш ба городе тайп-тайпарча общественни гIулакхий дика организатораш, лектораш, агитатораш, политинформатораш шоаш болга хьахьекхараш. Цар, иштта кIезига дац шоай коллективашка социалистически их вIаштIехьйоккхача, толашагIйола опыт йоаржаеча, болхлой профессионально-технически говзал лакхъеча. Цох лаьца дийцар укхаза парте Старопромысловски райкома хьалхарча секретара С. М. Магомадова.

«Электроприбор» заводе 200 сахо творчески планаш тIаийцай, 296-нв коммунистически хьахьегама ударник нха цIи яккхара къовсам лоаттабу. ХIаьта 249 специалиста из цIи хIаьзле еннай.

Iилманеи техническии интеллигенце геттара дукха ду къахьегамхошта марксистско-ленински дешар Iомадара. Городе пропагандистски балха юкъеэзаи 15 эзар саг, цу даькъе дукха ба интеллигенце викалаш. Царех дукхачар йоккхача совзалхеи, бехктокхаме хетташ кхоачйийду шоай декхар.

ХIаьта а, аланза лалац, дукхача Iилман-тохкамеи проектни институташка политдешар лохача идейни боарамe чакхдахалга. интеллигенцех къацабоача пропагандисташа лерттIа цу гIулакха кийчо ян, гойтара пособех лерттIа пайда эцац.

Цу тайпара гIалаташ дуьлийт молкомбинате (пропагандисташ ин. Малькова — кхерамазеи техника инженер, Амхадов — цеха мастер, Горбузова — отдела начальник), реалбазе (пропагандист нов. Марух — воккхагIвола экономист), № 1 йолча гIишлой-материалий комбинате, «Художник» фабрике, авиаотряде болх беш йолча школашка.

— Парте беча идеологически балха лоархIаме моттиг дIалоац къахьегамхошта интернациональни атеистически кхетам балара дешаша — белгалдаьккхар Нохч-ГIалгIай историе, меттеи литературай Iилма-тохкама института сектора заведующе Д. Межидова. КПСС Нохч-ГIалгIай обкома X пленум хинначул тIехьагIа цу гIулакхацара шоай бехктокхам цхьадолча даькъе айбаьб Iилмани техническии интеллигенце. Лостам болаш лелабу из болх Н. Анисимова, В. И. Ленина, А. Шерипова цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача заводашка, «Красный молот» заводе, «Грозгипронефтехим» институте. Укхаза дьинах тешача къаьст-къаьстача нахаца кхетама болх бу.

Атеизмах лаьца лекционни пропаганда еча дикка Iилман-методически новкъостал деш ба университетеи мехкдаьтта институтеи доценташ ин. Е. П. Ковнацкий, П. Э. Филонович, Е. П. Ташин, историеи меттеи литературай Iилман-тохкама института болхлой ин. М. Мустафинов, Д. Межидов, Ахмадов, Iилман атеизма пропагандисташ ин. А.-Х. А. Саламова, Т. С. Чернова.

Атеизмах лаьца ешача лекцей дукхали идейно-политически боарачя лакхбеннаб, уж хьалхашка латта декхараш кхоачашдара тIаерзаьн хоадамболашагIен хулга Iалашдаь.

Цунна пхьана шIенхашта кхоачамбоацараш да цу балха. Из гIулакх лакхача идейни боарамe а, эффективно а чакхдаккхац, дукха формализм я. 391 Iилмай доктораш кандидатехи из декхар кхоачашдеча дакъа лоацараш геттара вIезига ба, къаьстта Грозненски мехкдаьтта институте болх бераш. Кхы а дукха де деза Iилман атеизма кадраш кийчъяра. Геттара вIезига терко ю экономически теорена, ленински къаман политикана, Iилмай атеизмана пропаганда яра. Атеизмах лаьца укх шера цхьа лекция мара йийцац КозНИИ институте. Цу тайпара организаци кхы а йолаш я.

Городерча предприятей, учреждений дукха кулгалхой хьинаре дакъа лоацаш ба наха кхетам балара беча балха. ХIаьта а болаш ба царна юкъе из декхар лелара кхоачашдераш. Царех из ГрозНИИ воккхагIвола сотрудник Я. И. Зельцер, «Пластполимер» НПО Грозненски филиала установка начальник Е. Г. Павлова, «Трансмаш» заводе керттера инженер В. С. Багиров, «Югоргстрой» СМУ-3 начальник Иванов. Царна цIоькха а дагайохийта езарга кулгалхо шиъ коллективе кхетам лур а хила веза, аьнна, парте аз указани.

Инженерно-техническии болхлоша деша терка деле доагIаш гIулакх да болх беча кагирхошта идейно-политически, нравственни кхетам лулга, шоай професси езаши къахьегамца коммунистически уйла йолаш хьалхебелга. ШерагIа боаржабе беза наставничества болам. Цу хьакъехьа шоаш беча балхах дийцар «Красный молот» завода директора заместителас Л. А. Гафта.

Города вузашка студенташта коммунистически кхетам балара тIаерзаь тайп-тайпара мероприятеш чакхйоах. Бакъда, практика хьахьокхачох, специалисташ кийчбареи царна кхетам балареи гIулакх хIанз а доагIача тайпара оттадаьлац. Духьала соахкарча шера дешарах тIехьавусаш хиина 130 студент университетерен 207 студент мехкдаьтта институтерен дIаваьккхар. Лоха я успеваемость, дукха студенташ тIабоацаш ю занятеш.

Холуш да укх тIеххьарча хана Iилмани техническии интеллигенце бахача нахаца беш бола кхетама болх шерагIа боаржабьага. Цу деша хетадаь дар укхаза Нохч-ГIалгIай университета паркома секретара М. Точиева, ГрозНИИ парткома секретара Волкова даь къамальлаш. Дика вIаштIехьбаьккхаб из болх шоашта тIачIоагIьнча Заводской района № 7 йолча микрорайоне ГрозНИИ института техническии болхлоша. Дийкадар гIулакх массинахьа иштта латтаре, амма из иштта дац. ДукхагIбола Iилман-техническии болхлой цу гIулакха юстара латт. Цудуцьа из болх наг-нагахьа мара беш бац, из лостам болаши уйла тIаохийтаи лелабга.

Цо вайгара дIадех ваха юкъе беш бола кхетама болх Iилмани ларда тIа боаххьига, из тIагIерттаи хьалхашка латта декхараш кхоачашдара тIаберзабаь хулийтанта, цун эффективность лакхьаьга, общественни вахаре хула йоккхий эргалоацаш, Iалма, культура, иньха дешара боарам дегIаздар теркал а деш.

С. МАЙСИГОВ.

Берашка волаш деиз езаеннай цунна спорт. Из го йиш я футболах, баскетболах ловзаш, хьалха валара удаш. Цудухьа массава а раьза хилар респотребсоюза болхлой шоллагIча республикански спартакиаде Назрановски райно спортивни дораде Экажкъонгий-Юртарча мьхх йоххача тика чу болх беш веле Н. Экажев вехийтара.

ГТО многоборьях цьалкаре моттиг яккхара къовсам белла но дIахьекхар дIоахалла гаьлтIа кхоссавалара дикагIчарех ваI ше волга. Цун вIаштIехьдаьлар кхоалгIча спортивни норма тIех толам баккха. Массеха сантиметра мара тIехьависаьзар из чемпионал, Н. Экажев елар дото. медаль.

СУРТА ТIА: дото призер Н. Экажер.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

● ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА ● ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА ● ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА ●

АМЕРИКАНСКИ ЭМИГРАНТАШ

Детройте «Дженерал моторс» яхача компанеш хьинаре гIулакх довун хьелдолча левзаде кхуьш йоагIар Катрин Лютер. Школа йистеьяккхачул тIехьагIа Канаде дIайха маьрхIар цо. Ше дIаяхара бахьанех ше дувцаш, «Нэшнл обсервер» яхача кIиранна цкъазза арадувлача газета тIа укх тайпара язду Катрина:

«Яьи хьалххийнеи ВIаштIехкийттача Штатешкара се хиларах, сона кёрта чу дужадаьар Америка — дерригача мехкашта юкъе эгара бIаьргIа, дикагIа, дукхагIа дегIабела мохк ба яхаш. Дукха ха яшандар из ийта ца кхдар кхетадора... Вай мохк Iобиллараш бакъахваренн низ бола лидераш хиинаб. Цхьабакъда лоал атта, державш хьаденад цига, цул тIехьагIа цIаьрматача капитализмо шийца денад гонахье бIехьелга, сеттош, лазераш, наркомани, алкоголизм, зуламаши кьам дохкаш бола политиканаши. Иштта я Америка. Аз дувцар дош доацар да, из паргIатчари хозачари мохк ба яхаш оах бахкаш ма дахалаш. Сона дикагIа хой яз».

Американцашa «дьысен сан мохк» оала даьхенах. Цар белггала аьттув баьниеб территори, климат, Iалама хоалнеш, ресурсаш, лоацца аьача, географи бахьен долаш. Аьттув бьынаб истори бахьен долаш а — тIемаш царна юстара гIолла дIаяьхад. Цхьабакъда социальни организацена аьттув балац цар. Масале, Катрина дувцаш долча доаддо шийа тIехьагIа цIийаи Iуавелуш дарба дуьуртаю аьина хеталуш йола расове проблема йитай. ХIаьта йоIо «цIаьрмата капитализм» яхаш йолча строй нах хийрабовх, тIехбуила Iомабу, «саг сага — борз» яхача принципагIа лелаш.

«ВIашагIкхийттача Штатешка, — хьакхайкаду Стюарт Юдолла, Джон Кеннеде правительстве чурча гIулакхий министр хиинаьо, — яхи шоаш аьабаь, шоай лоIаме боашараш, дер дейна невротикаш, наркоманеш, зуламхой... Баха хийша эунгатки гув а хинка дIаоттара кхерам тIадитт. Тахан вай мехко керттера лерхIар бизнеса, шоллагIча общества бухсоцаш лерхIер беррага гражданий уннахцIено, махьрщеи призен вахар хила дезача метте. Циггача юкъагIдисад вай долла хIама».

Иззамор дуац йовзаш йолча актрисас Марлен Детриха а. Ше «Дейли ньюс» яхача ньюйоркски газета еннача интервью тIа цо хьакхайкаду: «Америке доллача хIаманна доал дер яхчеи Iаьдали даIIаха шоайла къамаьл деча хана дувцар яха да, цхьабакъда вIаши йоакхо вIалла а яц».

Европе вахар гIойлеваIа хетачеи шийт хана чIоаггIа кривткай ец США-х «Кондиционерацара къемат» яха книжка кэдаьчеи американски писателa Генри Миллера йоах, «шерагара шу массазa доал вогIа хул хIанз Америке. Мадарра аьча, робот а хини дIаэттав сагъ».

Бокхъалар аьча, дебаш латт харцахьа мел дола хIамаш, IотIадетталу хIамай мах хаш, дукхагIа хул зуламаш, хьабе болх боеша нах, алкоголизм, боабеш а шоашта етташ боаш а бола нах, ххьбараш.

Цхьаболча американцаша, мохк буташ дIа ца я укхаш, вахар дут. Шоашта етташ нах бовра проблема шийн коалегаша Iомаеш ики шу даьккха Флорида яхача штата университетерча Джон Швардза. Цар лахархIад, аиъ миллион совгIа американцаш шоашта кулг тIадаха цIаьрта хилар. «Нэшнл инкуаерер» яхача кIиранка цкъазза арадувлача газета ше интервью луш Швардза хьакхайкадир:

«Хетачох, фуннагIа а карагIдаргдолаш болча мехкара аиъ миллион, совгIа вола американцеи цу наькъагIа вахарах дола бакъдар вай цахара образзах наьха санна айп доалдаш хилара тешал деш да. Оаха оазош даьча тохкамех, хьахиинараша пеш-аьо даьхар сон са коллегаш».

Дукха бараш дIауж, эскарен чаччахьалчхенн гIулакхаш тIара бараш ца лаьрхIача а хIанз доазол дехьа вах 1,600 эзар США граждани. Аллаха укх тIеххьарча шиъ шера 200 эзар дукхагIа хиниеб эмигранташ. КIиранка цкъазза арадувлача «Ю. С. ньюс энд Уорлд рипорт» яхача газето дукха ха йоацаш кепатеха ераньккхай «Вай мехкара тIатIа дукхагIа американцеш дIа хIаиа ух» яха статья. Мехкашкара статистиха а йоалаеш, эгара хьалхара бахьан лахархIа журнало укх тайпара язду: «Мехкарча шоашта раьза хила ца могача социальни политически тенденцешта духьала гIувтт а дукха американцаш. ХIаьта вокхар зуламашта, бIехьача гонахьенна, йоккхийча американски городий готтала кIалхарбовла них лата беаи ба».

«Вашингтон пост» яхача газета ше интервью луш цхьакха цхьа бахьан дуац Арнольд Каца: «Шоаш Американа ца эшиагa хоьу, — йоах цо, — доккхагIча доахалах болча нахах». Цудухьа дIауж уж, масала, Польше — укх тIеххьарча массеха шера укхаза вахa хьаенна Польшера баьнинача американцех вола ялх эзар саг. Царех цхьанне, Поль Зубкос, язду:

— Хьайна тIера кхерам дIабаьнналга хоа хьона уххаза. Цуд совгIа, тха хана кхьчача наха медицински тIахьожам чIоагIагIа эц, хIаьта Польше из мадарра аьча мах болаш а ба.

«...Кхычахьа дагIеешаш баьцарагIа йола-хьогI? Шаккха а ца яхача тайпара дукха американцаш дIаух хIанз кхьне мехкашка», — язду «Ю. С. ньюс энд Уорлд рипорт».

Г. ГЕРАСИМОВ,
АПН соб. корр.

Нью-Йорк.

ПИНОЧЕТА КУЛГАШ ТIАРА ЦIИЙ

30 сентябре Аргентина Буэнос-Айрес яхача столице цхьан улица тIа бомба иккхийта боабир лаьттан тIарча бIуний главнокомандующий хинна Чилийски эскара инарал Карлос Пратсий цун сесаги. ХIара дено хердадераю даьц цу хьакхача зуламах. ХIьата цун цIий лерам Сантьяго йолча чилийски, хуита штаб-квартире йода.

Либертадар авенице доалахарча цIеной кораш чудохийташ ъккхан хилар IуйрIйна. Хатар хиннача полицейски хьакхьчача, царна бIаргайра легковой автомобила йохеь паркангьаьккха кузови кийчадьха шин пессажира дахьийн. Ловлахой новкъосталца уж малаш-б ха йиш хилар. Уж хиинабар чилийски инарал Карлос Пратси цун сесаг Софья Куртберти. ДIадехача шера Чиле фашистски мятеж хиннача тIехьагIа Аргентине эмиграци йар Пратса. Цига Буэнос-Айреса цхьан паччахьалкхен учреждена болх беш вар из. Доккха хатар эттача цу IуйрIйна Пратс, массаза санна, гIулакхе ваха арлаьлинавар. Цун эIамига машина гаража маIарашта дIатIаэттача минуте автомобила чурча кIийлеп кIала елла хиннача бомба механизмо эккхийтай из.

Тийшача балхах Пратси цун сесаги боабар ерригача Аргентинава дIахазар. Мехка парламентарешеи, прогрессивни политически общественни делателашеи цу зуламa лерттIа расследовани еаген террористаш къахетам ца беш бехктокхаме озари дIадийхар. Хьан вийнав инарал? Хьашиа вар из кхераме? Цу хаттараштa жоп дала деза следственни органаша, цхьабакъда цунах дукхагIдар хIаьнзе а гучадовлаш латт.

Цхьадола гIозараш инарал вар «хьаштдоацаш» баьча виза акт» а аьнпа оттаде гIерте а. Пратс хьалхе яьча заговорах вийнав аьнне хет дуьеп тIарча наблюдатолеж дукхагIбараштa. Цу заговора лер Сантьяго, фашистски хуита цертерча ставке йода. Пиночетеи цунна гонахьбарийн бахьан дар Пратс «дIааалккха»: цу сага сор дукха ховр хIакзарча якъаман кулгалхоех» хIаранех. Цунна [illegible] довзар мехка президент хинна Эдуард Фрей керте лаьттача Христианско-демократически партерча реакционераши вIашагIдеккаш хиняо тийша балаш. Цар эгара тIехьа паччахьалкхен переворот ярга гIулакх кхоачи а лир. «Чилийски арамe эгара дукхагIа белхевар Фрей ва, — аьлар сентябрь юкъехьлачеа хара «Вара» яхача голландски радиовещательни телевизионни каманe корреспондентаца ше интервью луш Пратса. Цу интервью цхьайола моттигаш Нидерландий радиоца юкъацаш хилар инарал дIаваьнначул тIехьагIа. Корреспонденткас яхачох, ше даьча къамаьла чулоацам нaха дIа ма бовзийта яхаш дехар даьд Пратса, вешта, по яхачох, из дIабовзийте «валар а хургда цуп». Интервью луш Пратса, хоадам болаш аьача, аьлар Альенде правительствана духьала путч вIашагIйоллача американски ЦРУ-с юкъерчаи долцаш дакъа лаьца хилар тешал дем дола хIамаш хов шийна, аьна. Иштта, масала хIанз Чилепа керте латтача фашистски хуита кулгалхоех цаI волча адмирала Торабио Мерино айхха бувзам болаш хиннаь Вальпараисо волча американски тIема-форда аттащена. Путч хьале цхьа дИ хьалха Т. Мериное дехарах США тIема кемай групп Чиле хиа доазониа чу а ева боккьонца тIема кийчо кь лаьттай. Пратс иштта бакъде йиш йолаш вар цхьайолча американски монополеша, хоадам болаш аьача, бола тIаккхачрии гIоръянна хинна ИТТ а йолаш, чилийски предпринимателаши реакционни халкъа цхьогIон правительствана духьала лостам болаш хиннача забастовкашта финансировани еш хиннай. Голландски РТ-кампане корреспонденткас иштта аьлар 4 сентябре саррахьа ше ве аьнна кийчо еш латташ хиларах ПратсагIо хови бахьна хиилга.

Пренса Латина яхача агентства корреспондентаца къамаьлаш деш терко е йоагIа свешеш елар Беатрис Альенде — вийначa президента Альенде йоIа.

«Ше язъеш хиннача мемуарaш тIа, — аьлар цо, — инарал Пратс къаьстта терко е лаьрхIа вар кхь шера Iаьдала керте латташ. Халкъа цхьоагIон правительства баьча балха. Из маларра дувца безам болаш вар 1970 шера гуйран Чиле эскара главнокомандующи адмирал Рене Шнейдер верах. Из вер реакционераша вIаштIехьдаьккхар халкъо хержача президентага Альендега Iаьдала доал дIа ца кхачийта. Шнейдер вийнараштa юкъе хиннa массеха зуламхо набахта чувеллар цу хана, цхьабакъда царех дукхагIбараштa мехкара бовда карагIдаьлар. Тахан царех дукхагIбараш Чиле цIа а баьхка хуита «Аппарате лоархIамерча балхаш тIа бе».

Альенде Беатриса иштта дийцар Халкъа цхьогIон правительствана духьала заговор еш латтилга Пратса, цо ше лаьча тешалах, ковш хинна хилар, 1973 шера сентябрь болалуча денощка цо телефон а теха президентага Альендега дIаьхьна хиннад конституционни правительствана духьала Пиночет тIом ба кийчлуш хилар. Шеца переворот яьлул тIехьагIа хунтана керте лаьттар бакъде гIийртав «Терзазцарча нийй патриотически бола» — иштта цIи тиллай фашистски путчах вьеи декхача инарала — хьалхе кийчбеш ца хьадинга, из ше-шегIа тIом хьале цхьа ди хьалха мара хьа ца хиннига.

Альенде Беатрисай довзаш бакъду ТЕЛАМ яхача Аргентински информационни агентства. Цо бахча хоамах, сентябрь боаш латтача денощка шийн мемуарий черновой вариант аьхь вахийтар инарал, аьлар Пратса доттагIчо, вешачун доттагIашка цу рукописа массеха фотокопеш а я, яхаш. Пратса доттагIчо, шийн цIи ца яккхар а дехаш, аьлар «Патриан либертадие» яхача чилийски фашистски группировкий айхха бувзам болча террористически организацеш из вийна хилар. Вайна новкъа бесса, цу баккхена керте доттараш тIема хунтас хьаллоацаш а ба чилийски патриоташта духьала чакхйоахаш йолча операцешка дакъа лоацаш а ба.

Къуно массьеха хьалхагIа цIогIа тох оал: — «Хьалхана къу», аьле. Пиночет цудухье сихвенна хургва Пратс вийнараштa «сгIаза» кхайкае. Цо кхыметтел «кодам бар» шийн «тIема новкъост» верца дувзадена.

Цхьабакъда Пиночета цун гIоаш бехктокхамах хIоаккарбовла гIортаро саг Iехаверграц.

О. КОЛЕСНИКОВ.
(ТАСС).

ИТАЛИ. Итальянски профсоюзий тIахьехамах берригача мехка чакхйоахаш латт лоацца забастовкаш. Профсоюзаша цIенхашта хьадехаш дола баьча балхах доагIа алапеш лакхдар, бе болх ца хилар дIадаккхар, чахкьахаиза яргйоаца социальни реформаш чакхьяхар хьаллоаш къахьегамхоша.

СУРТА ТIА: забастовка еш болча бувзама болхлой демонстраци.

ТАСС фотохроника.

«МАЬЛХА ЗИЗА»—ИНДЕ

«Инде дукхача районашка генарий даьтташ вIалла ца тоьаш хилара лоархIаме декхар оттаду тхона хьалхашка — даьтта доаха культураш дукхагIа кхеи. Деррига къаман юкъара из декхар сихагIея тешшамеи кхоачашдара пикъ—гидуаргех, Инде хьалашка Iалаьмате перспективни йолча культурах шерра пайда ицар», — язду «Амрита базар патрика» яхача индийски газето.

Дукха бIаьш шераш хьалхагIа зеиз индийски халкъа цIейш ходдеш хиларах мара ца йоваш хиина гидуаргаш хIанз Iалаьмате лоацача хана хилаиза яргйоацача кхачан продукташца индийски халкъ Iалашдара программа сихха кхоачашъяра боккхача лоархIаме аиа йиш йола. Дакха хьузкъаш теза культура хиларах цIи хеза я 70-ча шерашка мара теркалъьяи из культура, цхьабакъда, мехка къулбехьарча районашка гIолла сихха дIа а яьржа, цо хIанзe а 350 эзар гектар дIалаьцай.

ХIанз ше маарра а йолаш Советски Союзера Инде еиа мелах дукхабезаш йолча цу культурана укхаза шийн шоллагIа даьхе кораьй. Индийски лаараштa юкъе «ванас-патена» меттел (шийн керттера компонент лаьттаи бIарий даьтта а долаш йола моттигера баьца хьоанал) тIа-тIа дукхагIа хул шийн чамагеи дегIа пайдана хиларгеи диалача дикагIолча индийски генарий даьттайн эхашагIа долла гидуаргий даьтта 1973 шера 200 эзар тоин гидуаргий генараш гуллир укхаза. ХIанз мехка юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара гидуаргий генарий 820 килограмм гулью, лаьттан бIарий 470 килограмм кутжхте 230 килограмм мара ца гулъеча метте. Индийски фермераштa юкъе къаьстта чIоагIа хоатташ да мехка къулбехьене 75—80 дийнахьа кхачаш доза «передовик» яха советски сорт.

Н. КОЛЬЦОВ,
ТАСС корреспондент.

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ!

ДIАХОХЬОШ ДА 1975 ШЕРА

«СЕРДАЛО»

ГАЗЕТА ЯЗПУЛГА

Газета язпу бувзама [illegible] отделенешка а промышленности, транспорта, гIишлошъеча предприятешкачa, [illegible], кхелхозашкачa, совхозашкачa, учреждешкачa, общественни организацешкачa [illegible] общественни уполномоченнашкa а Iалла.

ГАЗЕТ ЯЗЪЯРА МАХ: шое — 3 сом 12 кепиги.

ХИЛ МА ЛЕЛАШ 1975-ча ШЕРА «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ХАННАХЬА ЯЗЪЕ!

ТЕЛЕВИДЕНИ

19 ноябрь

I ПРОГРАММА

8.50 — Передачий программа. 9.00 — Восбола телевидени. IуйрIйна гимнастика. 9.30 — Кердадераш. 9.30 — Восбола телевидени. [illegible] СССР-а [illegible] Эламигача театра «Йоккхи саг» яха фильм-спектакль. 16.05 — Передачий программа. 16.10 — Восбола телевидени. Документальни фильмеш. 17.00 — Телевизорашка хьожараш: [illegible] ду, критика ю, хьехамаш ду. 17.20 — «Котрло». Передача дIаьху Советски Союза йолза турнала Эскара Iинарала Ватова. 18.00 — Кердадераш. 18.15 — СССР-а [illegible] Министраца Академехкала Петровскеца ян беседа. Механически Iилман [illegible] Советско-Американски [illegible] къегира хьахьдаш. 18.45 — «Мальтч». 19.00 — Восбола телевидени. Тахан ракетни бIувнаш артиллерин Ди да. Ракетни бIуни [illegible] гIолла [illegible] командующе йуртеллера Маршала Передельцке выступлени. 19.15 — Концерт. 19.45 — Восбола телевидени. «Сигалеи [illegible]» яха художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Искусстви мастерий концерт. Амхабедара передача. 23.00 — Кердадераш. Передачий программа.

II ПРОГРАММА

17.00 — «Догам». 17.30 — Киножурнал. 17.40 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 18.00 — «Труд» яха газета дIадоаза аьнна дола фильм. 18.10 — Дуньен халкъашта кхьера обозрени (нохчий меттала). 18.25 — Идеологически балха практиканара. Военно-патриотически кхетамна бахархой кхабар. 18.55 — «Дега оаз» яха телевизионни фильм. 19.00 — Республикера культура дахьIенаш. Специалисте дьакалаш. 19.20 — Симфонически оркестра концерт.

20 ноябрь

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачий программа. 9.05 — Восбола телевидени. IуйрIйнара гимнастика. 9.20 — Кердадераш. 9.30 — «Костер». 10.00 — Восбола телевидени. «Сигален дIоагIаш» яха художественни фильм. 15.45 — Передачий программа. 15.50 — «Ударни [illegible] хьалхара керкоьа» яхача телевизионни документальни фильма премьера. 16.30 — Вай Дьахан историе очеркаш. Передача дIаьху исторически Iилмай доктора Шипата. Передачина юкъе дакъалоацаш СССР-а Iилма Академи член-корреспондент Янин. 17.00 — Iилма — тахан. 17.30 — Восбола телевидени. Дунен тIара [illegible]. 18.00 — Пятилетка дахьагIа яу. Урус-Мартановски районе къахьегамхой гIулакхаша планаши. 19.00 — Киножурнал. 19.10 — «Сатирически объектива» яха журнал. 19.30 — Восбола телевидени. Хоккейх йола СССР-а чемпионат. Ленина цIерагIа йолча Центральни стадиона спорта Дворецера трансляци. Перерывех — Восбола телевидени. «Спортлото» тираж. 21.45 — «Ха». Информационни программа. 22.15 — Восбола телевидени. «Неждановой улицагIа». 23.25 — Кердадераш. Передачий программа.

II ПРОГРАММА

18.00 — Кердадераш. 18.15 — «Гургал» яха театр. 18.30 — Каракалпакски АССР вIамагIъелла 50 шу дизарех. 19.00 — Телечидена Волгоградски студе передача. 19.30 — «Советская Россия» яха газета хьнна дола фильм. 19.40 — Нохч-ГIалгIайчу гIолла. Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 20.20 — «Улугбека седкъе» яха художественни фильм. (Таджикфильм [illegible] студи [illegible]).

РАДИО

19 ноябрь

6.30 — «Юртара IуйрIе» (эрсий меттала). 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Моттигерча авторий произведенеш (гIалгIай меттала). 16.00 — Пропагандиста долча новкъостала. «Юкъара Союзе кьамий, республикай экономика цхьогIо» яха экономически Iилмай кандидата Багдасаряна беседа (нохчий меттала). 16.15 — КПСС-а XXIV-ча съезда сощамеш кхоачашде. «Встречи взаимной информации болча» яха корреспонденца (нохчий меттала). 16.30 — Коммунистий эвлагарши лоархIам лакхбе. Партдокументаш хувцара итогеш (эрсий меттала). 16.45 — Тахан ракетни бIувни артиллерин Ди да. «Комбат буровой тIа ва» яха корреспонденци (эрсий меттала). 18.00 — Кердадоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грознеи хуницалуш моркаш а йолаш, йоачан а йоапаш. Цхьацайолча моттигашка IуйрIйна дохк а доаллаш, малхбоалехьара гIийло мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура республике гIолла 6—11, Грозне 6—8 градус йовхал йолаш хилеи тарлу. Кхоенеи ломмеи моркаш а йолаш, къаьюкъе екза а ехкаш, даьгIо дарз а делхаш, цхьацайолча моттигашка дохк а доаллаш, бе-беча оагIорахьара секундe 6—5 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура бийсашка 3 градус шелалгара 2 градус йовхалга кхоачаш, денощка 6—11 градус йовхал йолаш хилеи тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина улица 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-90; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарех культураи отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; кехатий отделеи бухгалтереи — 2-80-71.

НАШ АДРЕС: 364051 г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-90; зам редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-80-71.

Газет воаллуш цIенхашка арен шолгIа денощка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революци проспект 7/84. Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

Заказ № 10955.